

Čabský spravodajca

Časopis obyvatelov obce Čab

Ročník XIX.
Číslo 1/2021
Apríl 2021
ISSN 1339-0082
Nepredajné

*V novej jari veľa sily,
aby ste v zdraví dlho žili.
Na Veľkú noc veľa vody,
spokojnosti a pohody.*

Slovo starostu obce

Vážení spoluobčania,

dni sa predlžujú, noci krátia, príroda sa prebúdza a slniečko nám dáva jasne najavo, že sa blíži jar. Toto ročné obdobie nás láka von do prírody aj do záhrad. Viacerí z nás už začali s jarými prácami.

Stále prežívame veľmi náročné obdobie, pandémie COVID-19 nám dáva zabrat po všetkých stránkach - sociálnej, ekonomickej, rodinnej, kultúrnej, športovej aj spoločenskej. Žiaci už od decembra, respektíve októbra, nenavštevujú školy, úrady (vrátane nášho) pracujú v obmedzenom režime. Je obmedzený pohyb osôb, viacerí z nás nenavštívili svojich príbuzných už niekoľko mesiacov. Situácia je vážna, ťažká, napriek tomu musíme byť silní a zodpovední nielen voči sebe, ale aj voči okoliu, príbuzným a spoluobčanom.

Čo sa týka testovania v našej obci, v januári a vo februári sme zorganizovali 5 kôl testovania. Dňa 2. februára 2021 Združenie miest a obcí Nitrianskeho regiónu vydalo komuniké, ktoré boli zaslané na jednotlivé úrady (Úrad vlády, Krízový štáb SR, Kancelária prezidentky, Krízový štáb krajského úradu, a pod.). V komuniké Združenie miest a obcí Nitrianskeho regiónu dalo vyhlásenie, že „obec nie je zdravotné stredisko a starosta nie je

lekár“ a že obce Nitrianskeho regiónu budú vykonávať testovania do 15. februára 2021 a po tomto termíne činnosť prenechajú na tých, komu to zo zákona prináleží (štátu). Z tohto dôvodu sme od 15. februára neorganizovali testovanie ani v našej obci. Občanom, ktorým z tohto dôvodu vznikli nejaké problémy a komplikácie, sa ospravedľujeme, tí, ktorí potrebujú test, sa môžu otestovať v MOM-kách napríklad v Nitre. Počas testovania v našej obci za tých 5 kôl sa výsledky zlepšovali a posledné testovanie malo 0% pozitivitu. Zo všetkých kôl testovania boli obci k dnešnému dňu uhradené financie iba za 2 kolá, to znamená, že nemáme uhradené ešte 3 kolá v sume 6.139,89 €. Tým, ktorí sa nejakým spôsobom zúčastňovali pri organizovaní testovania, patrí veľké poďakovanie. V mesiaci január obec zakúpila respirátory FFP2, ktoré následne boli obcou rozdelené – pre každého občana nad 10 rokov 2 kusy.

Čo sa týka aktivít Obecného úradu, v decembri sme zorganizovali pre deti netradičného Mikuláša a rovnako aj prekvapenie pre jubilantov a dôchodcov. Mikuláš chodil osobne po obci, za každým dieťaťom, jubilantom a dôchodcom a rozdával im darčeky. Za to patrí poďakovanie celej Kultúrnej a športovej komisii.

Koncom roka sa uskutočnila výstavba kanalizácie Vetva A medzi mostom a lavičkou na cintorín. Stavba je ukončená a odovzdaná. V tomto čase by mal zhotoviteľ stavby vykonať posledné terénne úpravy, vyčistiť cestu a vysadiť trávu.

Od 1. marca sme otvorili zberné miesto na biologický odpad. Do schránok vám boli doručené letáky o dobe a čase otvorenia a aj druhu biologického odpadu, ktorý sem môžete vynášať. Preto vás prosíme o dodržiavanie tohto usmernenia a vyvážanie biologického odpadu iba v tomto čase a na určené miesto. Na staré „kompostovisko“ je zakázané vyvážať akýkoľvek odpad. Priestor

je monitorovaný kamerovým systémom. Staré „kompostovisko“ sa postupne upraví a zavezie zeminou a vytvorí sa plocha, ktorá bude zatravnená. Okolo nového zberného miesta biologického odpadu bude realizovaná výsadba zelene.

V tomto čase sa realizuje výstavba nových hracích prvkov v areáli materskej školy, čím umožníme deťom viac možností na hranie. Najmä, keď sa podľa nariadení nemôžu miešať triedy malých a väčších detí. Pri tejto výstavbe bola po dva vikendy organizovaná brigáda rodičov detí z materskej školy, za čo sa chcem rodičom a aj pani riaditeľke poďakovať.

Územný plán obce sa dostal do 2. etapy realizácie. Poslanci Obecného zastupiteľstva majú za úlohu do konca mesiaca marec navrhnuť pripomienky a námety. K Územnému plánu obce sme mali v pláne aj zvoliť zhromaždenie občanov, ale momentálna situácia nám to nedovoľuje. Týmto vás vyzývam, ak máte nejaké pripomienky alebo návrhy k Územnému plánu obce, aby ste ich doručili na Obecný úrad do obecnej schránky, mailom na info@obeccab.sk, alebo ich tlmočili poslancom Obecného zastupiteľstva. Pripomienky a návrhy sa prehodnotia, a ak budú z hľadiska Územného plánu vyhovujúce, budú zapracované.

Predseda Telovýchovnej jednoty Bc. Peter Vranka zorganizoval brigádu v športovom areáli, ktorej sa zúčastnila aj mládež. Vybierali 10 vriec odpadu. Špeciálne sa chcem poďakovať aj Petrovi Jobekovi, Matejovi Vrankovi a Dominike Jobekovej za to, že dobrovoľne vybierali ďalšie odpadky okolo železnice za detským ihriskom. Zozbierali ďalších 11 vriec plastových odpadov a za vrece sklenených fliaš od alkoholu. Týmto by som chcel upozorniť mládež, ktorá sa združuje v Športovom areáli a na kolajniciach, aby svoje odpadky hádzali do smetných nádob na to určených. Je nefér, keď určitá skupina ľudí robí neporiadok, a iní to musia upratať.

Na jeseň 2020 sme podali 4 projekty – žiadosti o dotácie z Environmentálneho fondu. Prvý projekt A3 na zakúpenie komunálneho vozidla na čistenie komunikácií, a na budovanie zelenej infraštruktúry. Maximálna výška dotácie je 200-tisíc Eur. Druhý projekt C1 na Zakúpenie traktora, vlečky a kontajnerov určených na triedený zber. Tu je výška dotácie 80-tisíc Eur. Tretí projekt, C5 na výstavbu malej kompostárne, zakúpenie kompostérov pre občanov, drviča drevnej hmoty s maximálnou výškou dotácie 150-tisíc Eur. A posledný projekt, BK4c na čističku odpadových vôd – kanalizáciu pri rozostavanosti 60%, nám umožní maximálnu výšku dotácie 500-tisíc Eur. Pri všetkých projektoch je spoluúčasť obce 5%. Verím, že aspoň niektoré projekty budú úspešné.

Zber BRKO – biologického rozložiteľného kuchynského odpadu z domácností – Obecné zastupiteľstvo na 19. zasadnutí (1.3.2021) doporučilo starostovi riešiť prostredníctvom zabezpečenia kompostérov do všetkých domácností v obci cez projekt Environmentálneho fondu. Tento projekt ide ako C5 (v prechádzajúcom odseku). Ďalej starosta má zabezpečiť informácie pre občanov a vyžiadať čestné vyhlásenia od občanov, že biologický rozložiteľný kuchynský odpad z domácností budú používať na kompostovanie vo svojich kompostéroch. Toto riešenie je najschodnejšie a najlacnejšie pre občanov. Táto povinnosť musí byť zo zákona splnená do 1. júla 2021.

Dňa 11. marca sme začali proces verejného obstarávania na vybudovanie chodníkov v obci. Ak nám finančná situácia dovoľí, chceme už v letnom období vybudovať chodník popri hlavnej ceste od Poľnohospodárskeho družstva po most cez Radošinku po jednej strane vozovky.

Záverom vám chcem popriať pekné Veľkonočné sviatky, a hlavne pevné zdravie, ktoré v tejto ťažkej situácii najviac potrebujeme. Veľmi sa teším na obdobie, keď už budeme môcť organizovať naše tradičné kultúrno-spoločenské akcie, na ktorých sa budeme konečne stretávať.

*Jozef Mikuška
starosta obce Čab*

Z rokovania obecného zastupiteľstva v Čabe

17. ZASADNUTIA OBECNÉHO ZASTUPITEĽSTVA – 4.12.2020

Berie na vedomie:

- informáciu o kontrole plnenia uznesení zo 16. zasadnutia OZ
- Stanovisko hlavného kontrolóra obce k návrhu rozpočtu obce Čab na rok 2021 s výhľadom na roky 2022-2023
- rozpočet na roky 2022 – 2023, tak ako bol predložený
- informácie starostu obce
- inventarizačnú komisiu na vykonanie inventarizácie majetku obce

Schvaľuje:

- zapisovateľa a overovateľov zápisnice
- predložený program 17. zasadnutia OZ
- plán zasadnutí OZ na I. polrok 2021 a to v termínoch 1.3.2021, 31.5.2021 a 2.8.2021
- plán kontrolnej činnosti hlavného kontrolóra obce na I. polrok 2021
- prenájom priestorov v suteréne kultúrneho domu Telovýchovnej jednoty Čab
- VZN č. 1/2020 o podmienkach pridelovania nájomných bytov vo vlastníctve obce Čab
- VZN č.2/2020 Zásady tvorby a čerpania fondu prevádzky, údržby a opráv nájomných bytov v bytových domoch obstaraných s použitím verejných prostriedkov na účely podpory sociálneho bývania
- VZN č.3/2020 o podmienkach poskytovania dotácií z rozpočtu obce Čab
- poskytnutie dotácie z rozpočtu obce TJ Čab v sume 5 500 €
- poskytnutie dotácie z rozpočtu obce pre OZ Klub slovenských turistov RADOŠINKA v sume 500 €
- poskytnutie dotácie z rozpočtu obce pre OZ Združenie rodičov a priateľov školy pri MŠ v Čabe v sume 900 €
- poskytnutie dotácie z rozpočtu obce pre OZ Čabanka v sume 1 500 €.
- poskytnutie dotácie z rozpočtu obce pre MUDr. Zdarilekovú Zdravotné stredisko Nové Sady vo výške 1000 €
- poskytnutie dotácie z rozpočtu obce pre Rímskokatolícku cirkev, farnosť Nové Sady vo výške 1 000 €
- poskytnutie dotácie z rozpočtu obce pre Evanjelický a.v. cirkevnému zboru Nové Sady vo výške 3 000 €
- poskytnutie dotácie z rozpočtu obce pre Poľovnícke združenie Nové Sady vo výške 600 €
- poskytnutie dotácie z rozpočtu obce Telovýchovnej jednoty Nové Sady vo výške 1 250 €. V zmluve o poskytnutí dotácie vyšpecifikovať podmienky pridelenia dotácie
- žiadosť o finančný príspevok z rozpočtu obce ZO JDS v Čabe vo výške 600 € na ich činnosť v roku 2021
- rozpočet na rok 2021, tak ako bol predložený

18. MIMORIADNEHO ZASADNUTIA OBECNÉHO ZASTUPITEĽSTVA – 5. 2. 2021

Berie na vedomie:

- informácie, súvisiace s aktuálnym stavom v spracovaní územného plánu obce Čab
- vydanie súhlasné stanovisko Okresného úradu odbor výstavby a bytovej politiky odd. územného plánovania zo dňa 12.1.2021 k „Posúdeniu zadania územného plánu obce Čab – stanovisko podľa §20 ods.5 a 6 zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov“

Schvaľuje:

- zapisovateľa a overovateľov zápisnice
- predložený program z 18. mimoriadneho zasadnutia OZ
- predloženie žiadosti o poskytnutie dotácie na spracovanie územnoplánovacej dokumentácie vo výške 80% oprávnených nákladov
- zadanie doplnené v zmysle vyhodnotených pripomienok došlých ku „Zadanie územného plánu obce Čab
- že proces obstarávania a schvaľovania územnoplánovacej dokumentácie potrvá najviac tri roky od uzatvorenia zmluvy o poskytnutí dotácie

Prerokovalo:

- Zadanie územného plánu obce Čab

Ukladá:

- spracovateľovi Územného plánu obce Čab, Ing .arch. Csandovi z AK Csanda – Piterka, Riečna 2, Nitra spracovať Návrh územného plánu obce Čab

19. ZASADNUTIA OBECNÉHO ZASTUPITEĽSTVA – 1.3.2021

Berie na vedomie:

- informáciu o kontrole plnenia uznesení zo 17. zasadnutia OZ a z 18. mimoriadneho zasadnutia OZ
- Správu hlavnej kontrolórky obce Čab o kontrolnej činnosti za rok 2020
- informácie starostu obce

Schvaľuje:

- zapisovateľa a overovateľov zápisnice
- predložený program z 19. zasadnutia OZ
- vyradenie 360 ks kníh z dôvodu ich opotrebovanosti, nadbytočnosti, zastaranosti a straty

Doporučuje:

- starostovi zabezpečiť kompostéry do všetkých domácností v obci cez projekt z Environmentálneho fondu a zabezpečiť čestné vyhlásenie občanov, že biologicky rozložiteľný kuchynský odpad z domácností použijú v rámci svojej domácnosti na kompostovanie vo vlastných kompostéroch.
- starostovi obce osloviť firmy, ktoré sa zaoberajú čistením dažďových žľabov a strešných odkvapov a predložiť cenové ponuky na uvedené služby na budovách vo vlastníctve obce.

Prichádzajú sviatky Veľkej noci

Pochoval sa fašiang s ním bol urobený koniec zimným radovánkam

V tomto roku máme fašiangové obdobie krátke a smutné. Atmosféra je krutá. Žijeme v ťažkej dobe, kde je COVID 19 témou č.1 a niekedy máme pocit, že je to jediná téma.

Ludia žijú v strachu, nešťastní sú z epidémie, s ktorou bojuje celý svet. Ocitli sme sa v situácii, kde sa zatvorili obchody, školy, kostoly a všetky zariadenia. Boli sme zvyknutí zúčastňovať sa svätých omší a teraz sme len doma. Máme aj trochu šťastia, že nám vysielala televízia LUX a rádio Lumen sväté omše a môžeme sa ich zúčastniť.

Popolcovou stredou sa začal prísny pôst. Termín Popolcovej stredy je pohyblivý a od toho sa odvíja termín Veľkej noci. Veľká noc v našich dejinách spásy vždy súvisí s pokáním. V

pôstnom období podľa zákona a tradície cirkvi pristupujeme ku sviatosti zmierenia. Sväté písmo zdôrazňuje najmä tri formy pokánia – pôst, modlitbu a almužnu, ktoré vyjadrujú obrátenie k sebe samému vo vzťahu k Bohu a vo vzťahu k iným ľuďom.

Blížia sa najväčšie sviatky nášho vkúpenia. Tohtoročné sviatky Veľkej noci budú iné. Nebudú také ak sme boli zvyknutí. Plesaj všetko stvorenie, dnes vstal zmŕtvych Pán, prestalo už smútenie, svätá radosť príde k nám.

Želáme všetkým pevné zdravie a veríme, že tieto zlé časy pominú a budeme sa môcť vrátiť ku všetkému, čo máme radi

Gertrúda Fačková

Sčítanie obyvateľov

Vážení spoluobčania,

väčšina z Vás už zaregistrovala, že v týchto dňoch prebieha na území Slovenskej republiky sčítanie obyvateľov, ktoré sa realizuje každých 10 rokov. Štatistický úrad SR v spolupráci so samosprávami sa aj v tejto neľahkej dobe snažia o to, aby sčítanie obyvateľov prebehlo v čo najväčšej pohode, z pohodlia Vašich domovov. Nikto Vás nenavštívi, nakoľko v momentálnej situácii by to bolo veľké riziko. Práve preto prebieha v tejto dobe od 15.2.2021 do 31.3.2021, samosčítanie obyvateľov, sčítať sa dá veľmi jednoducho pomocou počítača, notebooku, telefónu. Viem, že nie každý je zdatný v obsluhu týchto moderných výdobytkov, hlavne naši starší občania, ale aj niektorí mladší. Ak sa niekto nevie alebo nemôže sčítať poproste svojich blízkych, aby vám zo sčítaním pomohli. Pre tých, ktorým nemá kto pomôcť, bude prebiehať od 1.4.2021 asistované sčítanie, o ktoré budete môcť požiadať kontaktnú osobu v našej obci. Bližšie informácie budú poskytnuté pred spustením asistovaného sčítania. V našej obci máme veľmi šikovných občanov, ktorí neváhali a od spustenia samosčítania, teda 15.2.2021, sa už sčítali. K dátumu 17.3.2021 je v našej obci sčítaných 83,67 %, teda 656 obyvateľov. Povinnosť sčítať sa má každý občan, nepľnoleté deti sčítava rodič teda zákonný zástupca. Ak poruší zákonnú povinnosť obyvateľ alebo zákonný zástupca tým, že neposkytne svoje údaje a nezabezpečí sčítanie svoje alebo osôb, za ktoré je zodpovedný, dopustí sa správneho deliktu, za ktorý mu obec môže uložiť pokutu vo výške od 25 € do 250 €.

Chcem sa poďakovať za spoluprácu všetkým občanom našej obce, ktorí si svoju povinnosť splnili a vyzvať všetkých ostatných, ktorí sa ešte nesčítali, aby tak urobili. Zaberie Vám to maximálne

5 minút. Akékoľvek otázky ohľadom sčítania môžete smerovať na kontaktnú osobu v obci, ktorou je Zuzana Kolesárová.

Na záver ešte upozornenie, nakoľko v prvých dňoch sčítania sa vyskytla informácia, že obyvateľov navštevujú falošní pracovníci ŠTATISTICKÉHO ÚRADU, Vás dôrazne UPOZORŇUJEM na skutočnosť, že VÁS NIKTO NENAVŠTÍVI, ani inak nebude kontaktovať ohľadom sčítania. Ak by sa vyskytol prípad, že Vás bude kontaktovať cudzia osoba či už osobne alebo telefonicky, v žiadnom prípade neposkytujte takýmto osobám žiadne svoje osobné údaje a nevpúšťajte ich do svojich príbytkov. Takéto osoby treba okamžite nahlásiť na políciu.

Vzhľadom na situáciu v akej sa momentálne nachádzame Vám všetkým želim veľa zdravia.

Zuzana Kolesárová

Všetko z domu

Je to už rok, čo bojujeme s pandemiou COVID-19. Prešli sme si rôznymi fázami, od úplného izolácie doma v prvej vlne, cez letné uvoľnenie obmedzení až po aktuálnu situáciu, kedy sa nachádzame v druhej vlne a všetko sa zdá horšie. Toto obdobie opäť pre mnohých znamená izoláciu v domácom prostredí: ľudia, ktorým práca umožňuje pracovať z domu, deti, študenti, ľudia, ktorým obmedzeniam vôbec nedovoľujú vykonávať svoju prácu. Aké to je? Byť takmer rok doma? Bez spolužiakov? Bez kolegov? Bez klientov? Bez kamarátov?

Možno si mnohí pomyslia, že veď to je skvelé, pracovať z domu. Aj si doma, aj zarábaš. No tí, čo to nikdy neskúsili, nemusia mať celkom reálnu predstavu, čo to obnáša. Časť ľudí, ktorá prešla na domácku prácu zo dňa na deň, nemusela byť na to pripravená – technicky ani mentálne. Technika je zväčša riešiteľný problém. Ťažšie je psychické nastavenie. Práca z domu si vyžaduje pevnú vôľu a režim. Stanoviť si pracovný čas, oddeliť ho od voľného času. Neodbiehať prať, žehliť, kosiť, variť, upratať. Zrazu sa s domáceho prostredia stáva pracovné. Akoby ste žili v kancelárii. Alebo ako by ste v práci mali aj partnera, deti, psa, práčku. Vyžaduje si to vytvorenie nových návykov, a aj trpezlivosť a porozumenie, k sebe samému, aj zo strany blízkych. Od každého, kto je na homeoffice sa očakáva rovnaký výkon ako keď je v práci na pracovisku. Nie je to ulievanie sa, ani dovolenka. Nie je možné sa vyhovárať na domáce povinnosti.

V istej výhode sú tí, ktorí majú flexibilný pracovný čas, a môžu si prácu počas dňa zadeliť, ako im to vyhovuje. Takých je však málo. Najmä pre rodičov nie je dlhodobo udržateľné, pracovať pár hodín skoro ráno, cez deň sa venovať ratolestiam a domácnosti a zároveň byť na telefóne či reagovať na maily, a v noci opäť sadnúť k práci, aby si dostali svojimi záväzkom. A takto každý deň, niekoľko mesiacov. Tí, ktorí musia z domu pracovať vo vymedzenom čase, od 8. h do 16. h napríklad, to majú ešte „veselšie“. Bez ohľadu na to, čo sa deje doma, sú nútení pracovať, neraz sú kontrovaní či sledovaní, či naozaj pracujú. V každom prípade, človek pracujúci z domu musí byť k dispozícii, časté sú aj on-line porady (čo na pracovisku vyriešite za pár minút, hoc aj na chodbe, musíte teraz riešiť zdĺhavejšie cez rôzne virtuálne mítingy), aby sa zachoval kontakt medzi pracovníkmi.

Toto môže byť problém, ak je v domácnosti viac ľudí, najmä detí. Deti ťažko rozumejú tomu, že mama alebo otec sú teraz vlastne v

práci, keď sú reálne za kuchynským stolom a s niekým telefonujú alebo ťukajú do počítača. Prestavte si, že vám do práce niekoľkokrát za deň niekto zavolá, že je hladný, že sa nudí, že potrebuje pomoc s úlohami. Ako to narúša sústredenie, a niekedy to môže ovplyvniť aj vašu reputáciu (tá/ten je nespoľahlivá/ý, stále odbieha, nechá sa rozptyľovať).

Navyše, ak takáto situácia trvá niekoľko mesiacov a ľudia nemajú reálne kontakty s inými, vzťahy začínajú byť technické, bez emócií. Vytráca sa empatia, oslabuje sa motivácia k práci. Platí to univerzálne, pre dospelých aj pre deti. Oslabuje sa pozornosť, práca zaberá viac času ako za bežných okolností. Nastupuje pocit neefektívnosti a márnosti.

Situácia je obzvlášť náročná pre deti a mladých ľudí. Výskum nien len zo zahraničia, ale aj z nášho domáceho prostredia upozorňujú, že dlhodobá izolácia detí a mládeže, virtuálny život namiesto skutočného, vedú k nárastu úzkostí, depresívnych stavov, oslabeniu pozornosti, znižovaniu motivácie, nespavosti, či podráždenosti. Žiaden chat alebo on-line hodina nenahradia skutočný čas strávený spolu. Odborníci radia, že sa netreba zľaknúť toho, že sú deti a mladí nahnevaní, frustrovaní, smutní (to je v danej situácii normálne, a aj hnev a smútok si treba odžiť), pozornosť treba zbystriť práve vtedy, ak stratia záujem aj o veci, ktoré ich predtým bavili, keď sa uzavru a nekomunikujú.

Deti potrebujú kolektív, aby si rozvíjali sociálne zručnosti, aby sa odpútavali od rodiny a pripravovali sa tak na samostatný život v dospelosti. Výrazné je to u dospievajúcich a mladých dospelých. Dospievanie je špecifické tým, že sa formujú postoje a názory, dozrieva osobnosť, a to všetko prostredníctvom kontaktov, rovesníckych vzťahov, konfrontáciou s dospelými. Namiesto toho, aby si mladí budovali svoje reálne sociálne siete, randili, osamostatňovali sa, zostávajú doma s rodičmi. Pribúdajú aj obavy o budúcnosť, ako budú vnímaní tí, ktorí maturovali alebo ukončili vysokú školu cez pandémiu.

Keďže sú súčasné obmedzenia v záujme zdravia a životov, samozrejme, že to väčšina ľudí zvládne. Nemusia však všetci. Preto je potrebné všimnúť si ľudí okolo nás, či a ako sa zmenili, či nie je potrebné uvažovať o odbornej pomoci.

Eva Ballová Mikušková

Linky pomoci

- **Krízová linka pomoci** (www.krizovalinkapomoci.sk/)
nonstop, anonymná a bezplatná linka pomoci pre ľudí v kríze v súvislosti s COVID-19
0800 500 333, chat, poradna@ipcko.sk, video (od 9:00 do 19:00)
- **Linka dôvery Nezábudka** (www.linkanezabudka.sk/)
telefonická linka dôvery pre dospelých
0800 0800 566
- **IPčko.sk** – internetová linka dôvery pre mladých ľudí
chat (každý deň od 7:00 do 24:00), ipcko@ipcko.sk
- **Linka detskej istoty** (www.ldi.sk/)
nonstop, anonymná a bezplatná linka pomoci pre deti a mládež
116 111, 116 000 (pre hľadanie a sexuálne zneužívané deti), potrebujem@pomoc.sk, chat (od 18:00 do 22:00)
- **Linka detskej dôvery** (www.linkadeti.sk/domov)
telefonická a internetová poradňa pre deti a rodičov
055/234 72 72, odkazy@linkadeti.sk, chat (pracovný deň od 14:00 do 19:00)

Turistika

Koniec jesene minulého roku a tiež počas tejto zimy sa turistom veľmi nedarilo. Dôvody sú známe - pandémie koronavírusu. A tak, keďže sme sa nemohli stretávať vo väčších skupinách, museli sme si zvyknúť na túlanie sa osamotene, alebo aspoň vo dvojiciach, pričom bolo potrebné dodržiavať protiepidemiologické opatrenia. Hlavne to bolo možné pozorovať na vekovo starších turistoch, ktorí doslova obchádzali veľkým oblúkom mladých pri náhodnom stretnutí. Títo si často s dodržiavaním opatrení proti šíreniu vírusu ťažkú hlavu nerobili a pohybovali sa aj vo väčších skupinách bez ochrany rúškami. A toto sa deje aj v súčasnosti, keď pandémie neustupuje a napáda čoraz častejšie práve aj mladšie vekové skupiny. Preto sa aj teraz vy-

hľadávajú v prírode také miesta, cestičky a neznačkované chodníčky, na ktorých sa predpokladá, že sa tam nestretne s veľkým počtom ľudí. Lenže takto sa snažíme uvažovať všetci a tak už vari ani nie je miesto v prírode, kde by sme nestretli človeka. Podobná situácia bola aj vlani na jar, keď sme sa stretávali nielen na horách na turisticky značkovaných chodníkoch, ale aj hocikde v prírode na poľných cestách a v hájoch na okolí. Preto si musíme uvedomiť, zložitost situácie, v ktorej sa nachádzame a možno si aj priznať, že ju nezvládame. Zamyslieť sa nad tým, ako sa správať tak, aby sme ju zvrátili vo svoj prospech. No ale to by sme sa museli uskromniť a prírodu nezneužívať pre naše rozmary. Využívať viac domácu okolitú prírodu, propagovať pohyb na čerstvom vzduchu pešou turistikou, cykloturistikou a inými vhodnými športami. Vieť k tomu hlavne mládež a odpútať ju od súčasnej zhubnej, modernej, počítačovej zábavy. A tiež primerane zabrániť novodobej bezbrehej cestovateľskej vášni do všetkých končín sveta, pretože ten má svoje hranice, ktoré nemilosrdne a nekontrolovane prekračujeme a ničíme. Ak sa však človek nespamätá a nezačne sa správať rozumne budeme svedkami ešte väčšieho ničenia životného prostredia a tým aj turistiky. Nepomôže nám bedákanie nad tým čo bude potom, ale musíme zabrániť príčinám, ktorý tento stav devastácie a upadajúcej morálky ľudskej spoločnosti spôsobujú. Vezmime si to teda všetci najmä mladí ľudia a mládež k srdcu a začnime sa správať tak, aby sa život stal pre všetkých, mladých aj starších znesiteľnejší a pokojnejší.

Ing. Ladislav Mellen

Podporte Telovýchovnú jednou obce Čab svojimi 2%

Týmto príspevkom Vás chceme poprosiť o podporu tým, že poukážete svoje 2% z dane pre naše občianske združenie Telovýchovná jednota obce Čab. Finančné prostriedky budú použité na financovanie a materiálne zabezpečenie TJ, športové podujatia a na prácu s mládežou. Zároveň ďakujeme všetkým, ktorí nás podporili v minulom roku.

Údaje o prijímateľovi:

- Obchodné meno (názov): Telovýchovná jednota obce Čab
- Právna forma: Občianske združenie
- IČO: 36112453
- Sídlo: Čab 1, 951 24

Mama, učiteľka, kuchárka, upratovačka v jednej osobe...

Dištančné vzdelávanie je vzdelávanie, v ktorom učiteľ (tútor) a študujúci sú oddelení v čase alebo mieste, príp. v oboch. Vzdelávanie alebo kurzy sú poskytované na diaľku cez synchrónne alebo asynchrónne prostriedky.

Asi takúto nejakú definíciu som našla na internete. Už dlhé roky sa učiteľia domáhali po nových formách vzdelávania - iným spôsobom, no asi nik nečakal, že niečo takéto sa stane realitou na taký dlhý čas.

Pred rokom od času zatvorenia škôl sa nabehlo na dištančné vzdelávanie žiakov. Učiteľia a žiaci sa zo škôl premiestnili za počítače. Zmenilo sa veľa, rýchle nakupovania rôznych zariadení, ktoré pomáhajú na zabezpečenie internetového spojenia žiaka s učiteľom. Každý to riešil ako mohol a vedel.

Tento školský rok žiaci nastúpili do lavíc, no vždy boli pripravení, že situácia sa kedykoľvek môže zmeniť. Žiaci 5. - 9. ročníka ZŠ a študenti SŠ, VŠ museli znovu od novembra nabehnúť na dištančné vzdelávania a sú takto vzdelávaní doteraz (okrem končiacich ročníkov SŠ). Od 21. 12. 2020 do 8.3.2021 boli doma aj žiaci 1. - 4. ročníka ZŠ a deti z MŠ.

Mnohé internetové stránky poskytli programy, knihy, pracovné listy na stiahnutie, aby tak pomohli žiakom, učiteľom, rodičom.

Nastala nečakaná, neplánovaná situácia a ja naozaj môžem povedať, že veľa ľudí spravilo veľa vecí, aby pomohli.

A teda funguje to? Alebo prečo to predsa len nefunguje?

Tu si myslím, že nie je na mieste hľadať vinníka. Počula som: „Je to hrozné, tie detská budú...“ a veľa rôznych vtipov o tom, ako to bude vypadáť, keď budú pracovať vo svojich odboroch tí, čo študovali, keď bola korona. No na obranu, doteraz medzi odborníkmi v akomkoľvek odbore nie je ešte nik, kto by študoval v korone a predsa je toľko veľa chýb.

Tiež som zachytila, „...koľko veľa zbytočnosti sa učí a teraz vidieť, čo je dôležité.“ Hej? ... vynechali sa výchovy, a učia sa hlavne odborné predmety. No nemyslím si, že tie sú nepotrebné. Práve naopak, tak ako je v tomto čase veľa prirodzeného odobraté.

Človek je vo svojej prirodzenosti predurčený na vzťah a na spoložitie s druhými ľuďmi a práve táto prirodzenosť mu je v tomto čase odobraná a nemyslím si, že je to správne, no žijeme tak v snahe myslieť nielen na seba, ale na dobro druhých.

Čo to vlastne je také dištančné vzdelávanie?

Učiteľ a žiaci sa v dohodnutom čase, ktoré väčšinou určí škola, stretnú na online hodine. Môžem povedať, že tak isto ako cez vyučovanie v škole, učiteľ používa rôzne možnosti, ktoré mu programy poskytujú, na vytvorenie čo najefektívnejšej hodiny. Naučiť žiakov čo možno najviac, zaujať ich. Ak niekto hľadal tu nejaký problém, tak asi nie rovnako, ako je učiteľ tvorivý na bežnej hodine v škole, snaží sa aj tu na online hodine a možnosti sú. Určite je to celé posunuté do počítačovej techniky a zručnosti. Takže veľa učiteľov nabehlo na samovzdelávanie v tejto oblasti.

V čom je teda problém?

Ak ste niekto, keď i len zo srandy na otázku: Aký predmet v škole bol váš najobľúbenejší? Odpovedal: PRESTÁVKA, tak v tom prípade máte smolu, prestávka nie je. No je, ale žiaľ ju má každý sám vo svojom dome a teda to všetko, čo robilo prestávku prestávkou tu nie je. To je to, v čom vidím obrovské mínus. Mnohé školy poskytujú voľné hodiny, hodiny s vychovávateľmi, s triednymi učiteľmi, aby mali žiaci priestor aj na seba. No nikdy to nie je to isté, ako keď sa reálne stretnú.

Mnohé ankety, spätné väzby, ktoré sa robili už v septembri 2020 poukazovali na to, že žiakom najviac chýbal kontakt s kamarátmi.

Mne ako učiteľke určite chýbajú. Po skončení vyučovania mi často píšu a ešte dlho komunikujeme a rozoberáme, čo na hodinách nepochopili, riešime úlohy, no ťažko sa mi pracuje a chýba mi také to obyčajné sledovanie, ako pracujú a ja zasiahnem, keď sa pomýlia, alebo zamotajú. Je to niečo, čo je úplne obyčajné a predsa.

Niekedy aj výnimky existujú

Áno, stretla som sa aj s tým, že ne jeden žiak pracuje oveľa viac a lepšie teraz počas dištančného vzdelávania, ako predtým. Prečo? Neviem. Sú takí, ktorí sa nechceli ukázať v škole pred všetkými? Možno. No možno si len viac uvedomili, čo je dôležité. To je individuálne.

A ako to všetko reálne vypadá?

Som učiteľka na základnej škole. Doma mám dve školopovinné deti a jedno, čo chodí do MŠ (...do MŠ Čab, ktorá funguje vďaka tvorivým učiteľkám online...).

Takže ráno vstaneme, vyriešime si všetky tie ranné procedúry a potom... dom máme rozdelený na izby: učebňa, to je izba, kde prebiehajú online hodiny detí, detská izba, to je tá, kde sa hrajú, učia, no hlavne v tej sú, keď nie sú online pripojení a teda hlavne sú tam PO TICHU. Kuchyňa a áno aj variť sa musí, spáľňa, ale hlavne môj pracovný kútik, teda skôr kút nie svojou veľkosťou, ale dôležitosťou, no a obývačka, tam pravidelne počas online hodiny detí z MŠ nasťahujem všetky deti, teda podľa zvuku to tak vypadá, no je tam len jedno dieťa. ☺ Takže spať, po tých ranných akciách sa zaraď každý na svoje miesto. Ja ich podľa rozvrhu presúvam a jedným okom dohliadam, aby bol každý, kde má, no postupne to zvládajú samé. Ja sa v tomto čase tiež spájam so svojimi žiakmi. Potom tesne pred 12:00 zohrievanie, dováranie a hlavne obedovanie. Niekedy spolu, niekedy zvlášť, keďže vyučovanie pokračuje. Aj umelecké školy vedú dištančné vzdelávanie. Ja potom ešte často komunikujem so žiakmi individuálne. Okolo 15-tej sme často vonku na dvore, na prechádzke, v prírode. Túto zimu sme si užili veľa snehu. Do večera ešte príprava na druhý deň či už do školy alebo varenie v kuchyni, no tiež čas s rodinou.

Autor: Mama, učiteľka, kuchárka, upratovačka v jednej osobe

Marec... mesiac všetkého možného, aj KNIHY

Marec bol a vždy bude mesiacom knihy. Na konci roku boli do našej knižnice zakúpené nové knihy, na ktoré prispela obec z rozpočtu, ale aj zaevidované nové knihy od občanov, ktoré im doma zbytočne zaberali miesto, lebo knihy už prečítali a tak sa rozhodli ich našej knižnici podarovať. Tak knihy dostali druhú šancu a potešia opäť ďalších čitateľov. V súčasnej dobe je obecná knižnica zatvorená z dôvodu zlej aktuálnej pandemickej situácie a z dôvodu, že knižnica je malá a nevieme fungovať cez výdajné okienko. Ale pracujeme na tom ako túto situáciu vyriešiť v prospech čitateľov. O otvorení knižnice Vás budeme včas informovať na stránke obce www.obeccab.sk, SMS správou u tých, ktorí majú túto službu zakitovanú /o túto službu môžete požiadať prostredníctvom obecnej stránky www.obeccab.sk, kde nájdete bližšie informácie/ alebo oznamom na obecnej knižnici. Dúfam, že to bude už na začiatku apríla. Ďakujem Vám za trpezlivosť. Nové knihy v knižnici:

Beletria:

- Manželky po rokoch /Táňa Keleová-Vasilková/
- Právo na lásku /Jana Pronská/
- Temné piesky /Robert Bryndza/
- Bol som Mengeleho asistentom /Miklós Nyiszli/
- Zasnežený Notting Hill /Jules Wake/
- V tieni /Dominik Dán/
- Viazaný prísahou /Jana Pronská/
- Temný výdych /Eva Hrašková, Kristína Ježovičová/
- Bohatý otec, chudobný otec /Robert T. Kiyosaki/
- After: Bozk /Anna Todd/
- Anna Todd /Anna Todd/
- After 2: Sľub /Anna Todd/
- Anna Todd /Anna Todd/
- After 3: Tajomstvo /Anna Todd/

- After 4: Puto /Anna Todd/
- Čas prílivu /Agatha Christie/
- Niečo si želaj /Karen Rivers/
- Anjelská misia /Karen Kingsbury/
- Šťastie na dosah /Karen Kingsbury/
- Knihovnička z Auschwitzu /Antonio G. Iturbe/
- Smršť /Jozef Karika/
- Metóda Wima Hofa /Wim Hof/
- Klbko zmijí /Dominik Dán/
- Pomsta je sladká, a. s. /Jonas Jonasson/
- My verzus vy /Fredrik Backman/
- Jedna stačí /Mike Birbiglia/
- Ako prežiť rodičovstvo /Martina Vagačová/
- Deti Duny /Frank Herbert/
- Na želanie kráľa /Kristína Brestenská/
- Hana /Alena Mornštajnová/
- Stopy v snehu /Vojtech Beniczky/
- Život na pôžičku /Marta Fartelová/
- Neskromná nádej /Veronika Savarijová/
- Prázdné duše /Ivana Ondriová/
- Vlčia hora /Ivana Ondriová/
- Modlitba za krutých /Andrea Rimová/
- Nech prší, keď plačem /Andrea Rimová/
- Keď sa čas zastaví /Lucia Blažková/
- ... aj v tom najhoršom /Gabrielle Bernátová/
- Zážitky z karantény /Halina Pawłowska/
- Vyhradení pre seba /Laura Fečová/
- Vysníval so si ťa /Hamzová Mária/
- Zrkadlový muž /Kepler Lars/
- Darca hviezd /Moyesová Jojo/
- Priveľa tajomstiev /Gillerová Katarína/
- Oheň v srdciach /Šulajová Zuzka/
- Čas objasniť sa /Kingsburyová Karen/

Pre deti:

- Rozprávky o princeznách /Kašparová Katrarína/
- Labková patrola: Moje hravé úlohy
- Ela a jej zázračné svetlo /Lucy Fleming/
- Zvierací záchranári: Hľadá sa šteniatko /Sue Mongredien/
- Miška a jej malí pacienti 1: Veterinárka z Lipovej kliniky /Aniela Cholewinska-Szkolik/
- Kráľovstvo z popola /Sarah J. Maas/
- ABeCeDárik /Daniel Hevier/
- Básničky do detskej izbičky /Alica Náhliková, Ján Vrabec/
- Deti /Vincent Šikula/
- Slávna päťka vo víre dobrodružstiev /Enid Blyton/

Náučná pre dospelých:

- Rybárske uzly krok za krokom /Ben Boden/
- Začínáme s lovom kapra na boilies /Stano Sládek/
- Moje najlepšie tipy a triky pro lov kaprů /Matze Koch/
- Bylinky do kuchyne /Borovicová Magdaléna/

M. Báležová

Dištančné vzdelávanie očami učiteľov

Počas pandémie prešlo radikálnou zmenou aj vzdelávanie. Žiaci sa učia z domu, a učitelia učia on-line. Učitelia od materských po vysoké školy boli nútení prepracovať celé svoje prípravy a materiály tak, aby boli použiteľné vo virtuálnom priestore. Čo je však kritickejšie, stratil sa priamy kontakt so žiakmi a so študentami, ako aj s kolegami. Aby sme získali aj iné pohľady, spýtala som sa aj niekoľkých učiteľov a školskej psychologičky zo Základnej školy v Nových Sadoch, ako vnímajú dištančné učenie, aké výhody a nevýhody vidia, či a čo nové sa naučili, a čo by odkázali žiakom a ich rodičom.

Pani učiteľka PaedDr. Janka Slobodová sa k dištančnému vzdelávaniu vyjadrila nasledovne: „Výhodou dištančného vzdelávania - z pohľadu žiakov - je menší časový stres, môžu dlhšie spať, neponáhľajú sa na autobus. Mnohí dobrí žiaci v tomto období poľavili vo svojich výkonoch, iným táto forma vzdelávania vyhovuje a hoci na hodinách nie sú veľmi aktívni, úlohy si vypracúvajú včas a správne. Nevýhodou je hlavne to, že ako učiteľka nemôžem skontrolovať, či sa žiak nepripojil alebo sa pripojil neskoro z dôvodov technických problémov alebo sa mu jednoducho nechcelo. Ako hlavný problém detí - ale aj učiteľov - vidia v tom, že sa nemôžu priamo kontaktovať, chýbajú im rozhovory a hry cez prestávky, spoločné obedy...“

Napriek nepriaznivej situácii si našla niečo, čo hodnotí pozitívne: „Dištančné vzdelávanie ma naučilo hlavne nebáť sa počítača, pracovať s testami a úlohami novou formou, komunikovať so žiakmi aj mimo hodín cez konzultačné hodiny. Podľa možnosti budem aj ďalej využívať niektoré úlohy a práce cez počítač...“

Vníma však aj nástrahy internetu, ktorý je nevyhnutnou súčasťou dištančného vzdelávania a preto podotýka, že „rodičia by sa mali rozprávať s deťmi - a je jedno o ktorú triedu ide - o výhodách internetu, ale hlavne o nebezpečenstve závislosti na internete. Žiaci veľa času venujú internetovým hrám a keďže rodičia sú zvyčajne v práci, nemôžu ich kontrolovať.“

Na moje otázky reagovala aj pani učiteľka PaedDr. Edita Tisovská, ktorá celú situáciu vníma nasledovne:

„Dištančné vzdelávanie je v mimoriadnej situácii, v akej sa už rok nachádzame, skvelá náhrada prezenčného. Ale tak, ako sme neboli pripravení na pandémiu a zvládame ju s čoraz väčšími problémami, to isté platí i o dištančnom vzdelávaní. Kým to bolo niečo nové, mali sme chuť prekonávať obmedzenia, ktoré so sebou prinášalo. Nedostatočné technické vybavenie, internetové pripojenie nie na požadovanej úrovni, nevyhnutná zmena životného štýlu a denného režimu, to všetko sa po roku postupne podpisuje na únavu z jednotvárnosti a frustrácii z nemožnosti priamych osobných kontaktov. Žiadny smajlík nikdy nenahradí spontánny ľudský úsmev, virtuálny svet je chladný, odťažitý a komplikovaný. Neustále ho treba reštartovať, vyučovacia hodina na Zoome sa končí náhle uprostred deja, lebo časový limit nie je schopný empatie a odstrihne Vás sem - tam, keď si práve spontánne vymieňate informácie, uprostred vety.“

Ten svet je navyše anonymný. Mám skúsenosť, našťastie ojed-

nelú, že matka zverí dieťaťu v čase dištančného vyučovania na starosť malého súrodenca a opustí domácnosť. Staršie sa na hodinu prihlási, vypne si obraz i zvuk a venuje sa súrodencovi, ktorý si vyžaduje jeho pozornosť. Po prihlásení aj iní žiaci odchádzajú, po oslovení nereagujú, prípadne sa venujú iným činnostiam a chvíľu trvá, kým sa sústredia na činnosť na hodine. To všetko by pri prezenčnom vyučovaní nebolo možné.

Virtuálny svet neumožňuje spontánnosť, názornosť, okamžité reakcie a interakcie. Často sa stane, že pri použití prezentácií, ale i elektronickej učebnice sa preruší pripojenie a žiak sa trápi s opätovným pripájaním. Od využívania mnohých elektronickej pomôcok som musela z tohto dôvodu úplne upustiť.

Môj pracovný život je oveľa náročnejší a stále závislejší na kvalite fungovania prístroja, ktorý používam a internetového pripojenia, ktoré mám ja, ale i moji žiaci. Do života nám vstúpil stres, frustrácia z neosobného kontaktu, neuspokojivá komunikácia a dlhodobé neriešenie problémov, nielen v osobnej, ale aj v spoločenskej rovine.

Rodičom, ktorí dištančné vzdelávanie svojim deťom všemožne uľahčujú, spolupracujú a dbajú na zodpovednú prípravu na vyučovacie hodiny, vrátane včasného odosielania domácich úloh, chcem úprimne poďakovať. Viem sa zžiť do ich neľahkej situácie a verím, že spoločným úsilím túto neúmyselnú a nečakanú delbu práce ešte nejakú chvíľu zvládneme.“

Oslovila som aj pani psychologičku Mgr. Natáliu Zaťkovú, ktorá pravidelne komunikuje so žiakmi a je k dispozícii nielen im, ale aj rodičom.

S akými problémami sa na vás žiaci alebo rodičia obracajú?

„Žiaci i rodičia ma môžu kontaktovať viacerými spôsobmi, o čom boli samozrejme informovaní. Žiakom pravidelne posielam materiály na rôzne témy a vyzývam ich, aby sa na mňa obrátili, ak majú problém, s ktorým si nevedia dať rady, alebo ich niečo trápi. Doposiaľ sa však na mňa nikto neobrátil so žiadosťou o pomoc. Rozumiem tomu, že ak sa niečo vyskytne, v prvom rade hľadajú oporu u svojich blízkych a snažia sa situáciu riešiť svojpomocne. Ak je v tom ale strach, prípadne predsudky, ktoré ľudia voči psychológii všeobecne stále majú, je to iba na škodu.“

Čo by ste odporučili, čo majú alebo naopak nemajú rodičia a deti robiť, aby zvládli túto situáciu s čo najmenšími následkami?

„Z funkčného hľadiska považujem za dôležité udržiavať si režim dňa. Určiť si zhruba čo a kedy budeme robiť, aby dni nabrali istú štruktúru a nerozplynuli sa do bezhraničného chystania sa na niečo. Naplánovať si čas tak, aby sme si splnili svoje povinnosti, ale nechať si priestor aj na odpočinok a relax. Ďalšou veľmi dôležitou oblasťou je socializácia. Je viac ako žiaduce, aby deti, ako aj dospelí udržiavali kontakty so svojimi blízkymi a emocionálne sa neizolovali. V ideálnom prípade je najlepšie osobne sa rozprávať. Ak tomu však situácia bráni, odporúčam skôr videohovor alebo telefonický rozhovor, ako chat alebo komentovanie na sociálnych sieťach. A ak má človek pocit, že je sám a nemá sa komu zdô-

veríť, prípadne prestáva situáciu zvládať, nemusí sa báť vyhľadať odbornú pomoc. Existujú rôzne inštitúcie, na ktoré sa žiadatelia o pomoc môžu obrátiť. Spomeniem napríklad Linku detskej istoty, alebo internetovú poradňu IPčko.sk, ktoré sú anonymné. Rodičia sa môžu obrátiť napríklad na CPPPaP, kde im odborní zamestnanci ochotne pomôžu.

Ako som už vyššie spomínala, okrem povinností je veľmi dôležité nezabúdať na psychohygienu. Teda dopriať si čas pre seba, robiť veci, ktoré sú pre nás príjemné, pri ktorých si dokážeme oddýchnuť a „vypnúť“. Priaznivo pôsobí napríklad relaxácia pri hudbe, alebo meditácia. Populárne sú aj antistresové omaľovanky, alebo rôzne druhy cvičenia, od tých jednoduchších až po fyzicky náročnejšie. Možnosť je naozaj veľa, podstatné je, aby tieto aktivity robil človek s radosťou, pretože v konečnom dôsledku priná-

šajú organizmu obrovské množstvo energie. Okrem toho považujem za dôležité vedieť si zachovať „zdravý rozum“ a nepodliehať panike. Nie všetko čo počujeme, prípadne čítame napr. aj na sociálnych sieťach je pravda. Naopak, vhodné je vyhľadať si relevantné zdroje informácií a na ich základe si spraviť úsudok. Tiež je vhodné informácie si dávkovať postupne, dať si limit, koľkokrát za deň si pozrieme či prečítame správy. Tiež odporúčam nenechať sa uniesť katastrofickými scenármi a myslieť pozitívne. Sústrediť sa skôr na príjemné myšlienky, ktoré nám prinášajú potešenie a radosť do života. A v neposlednom rade spomeniem ešte humor. I keď nedokáže vyliečiť všetko, pomáha bojovať proti úzkosti a nepríjemným pocitom.“

Eva Ballová Mikušková

Príbeh jedného očkovania

Žijeme zvláštnu dobu, ktorá nám priniesla veľa obmedzení. Plánujeme si veci iba nakrátko, lebo vieme, že ich možno budeme musieť zmeniť, odložiť, preobjednať. Tak to však bolo vždy v histórii, keď ľudia na našom území, a teda aj naši predkovia, žili zvláštnu dobu. Ak by sme sa ich na to spýtali, určite by nám opísali, aké mali obavy, ako museli zmeniť každodenné návyky, ako sa snažili myslieť na dobré a veľakrát drobné maličkosti, ako sa snažili z tej ich zvláštnej doby vyviaznuť s čo najmenším strádaním a s čo najmenšími stratami. Viem, že situácia spojená s koronavírusom zasiahla každého človeka a každú rodinu svojím špecifickým spôsobom. Nepoznám ľudskú bytosť, ktorej by sa nedotýkala.

Viem, že sme sa snažili robiť veci, ktorými by sme seba a hlavne našich najbližších uchránili pred nevyspytateľným vírusom. Jedným sa to darilo viac, iným menej, snažili sa však istým spôsobom všetci.

V rodinách sme viac dbali na vitamíny v strave, prikúpili sme si v lekárnach aj vitamín C, D, zinok a iné. My, ako samospráva, sme k Vianociam v decembri 2020 našim dôchodcom pribalili k sladkostiam tiež vitamíny C a rúška. Viac sme sa začali otužovať a športovať. A hlavne sa opäť obnovili nedeľné prechádzky po dedine. Keď som v jedno nedeľné popoludnie pozerala od nás z balkóna, videla som korzujúcich ľudí ako za čias môjho detstva, kedy bolo trávenie nedele práve prechádzkami s rodinou a kamarátmi bežné. Myslím si, že návrat k tejto činnosti patrí medzi pozitíva zvláštnej doby a veľmi by som si želala, aby tu s nami nedeľné prechádzky ešte dlho zostali.

Nariadenia v krajine boli často problematcky formulované, a teda aj nezrozumiteľné, a najmä pre samosprávu znamenali vý-

razné nasadenie a vyriešenie vecí mnohokrát na poslednú chvíľu. Takým maratónom bolo pravidelné týždňové testovanie v mesiacoch január a február. Viem, o čom píšem, najmä vo februári som zatuovala pána starostu. A tak mám zvláštny Valentínsky zážitok, kedy som, namiesto romanticky stráveného dňa, ideálne vo dvojici, strávila romantické Valentínske popoludnie na obecnom úrade so štyrmi mušketermi. Nie, že by sa nakrúcala slovenská verzia známeho diela francúzskej literatúry, to sme len so starostami Zbehov, Lužianok, Šurianok a Čakajoviec riešili, ako veci urobiť pre občanov čo najlepšie. Starostka Nových Sadov bola v karanténe, ale aby jej nebolo smutno, tak sme jej volali. Všetkým týmto, vzácnnej pracovitej, obetavej, priateľskej, manažérske zdanej a múdrej dáme; a šarmantným, skúseným aj menej skúseným, zato však pracovitým a obetavým pánom, veľmi pekne ďakujem za spoluprácu, vzájomné obohatenie a podporu.

Testovanie je dôležité, nie som si však, ako zdravotník aj ako zástupkyňa starostu obce, istá, či práve v tej podobe, ako sme ho podľa nariadení vlády realizovali, bolo tým „pravým orechovým“ v boji proti pandémie. Momentálne testovanie na týždňovej báze zabezpečujú MOM v Nitre (ich zoznam máte na web stránke obce aj na vývesných tabuliach v centre obe aj v časti Lahne) a MUDr. Katka Zdarileková pre svojich pacientov v zdravotnom stredisku Nové Sady, na základe objednania pacienta.

Keďže každý sme istým spôsobom ovplyvnený svojim povoláním, tak, ako zdravotník, mám vyššiu mieru opatrnosti ako bežná populácia, a tak som navrhla, aby sme ešte vo februári dodali našim občanom respirátory, ktoré som už vtedy považovala za

najlepšiu mieru ochrany pred koronavírusom v priestoroch, kde sa zhromažďuje viac ľudí. Vybrali sme respirátory od českého výrobcu, s ktorými mám od novembra najlepšie skúsenosti a to, čo deklaruje výrobca, je zrejme pravdivé, lebo som pri ich používaní v nemocničnom aj mimonemocničnom prostredí od novembra do marca, kedy bola situácia so šírením nákazy naozaj kritická, neinfikovala nikoho zo svojej domácnosti. Hold, zlatí českí ručičky, ale aj um a tiež spolupráca s Technickou univerzitou v Liberci asi urobili svoje. Teším sa preto, že ste ich začali nosiť oveľa skôr, ako ich nosenie začalo byť povinné.

To, čo v súčasnosti asi najviac zamestnáva našu pozornosť, je situácia, ktorá sa týka **očkovania**. K Vianociam dostalo ľudstvo skutočne jeden z najlepších a najužitočnejších darov, a to boli práve vakcíny proti koronavírusu. Som hrdá na to, že práve vo Fakultnej nemocnici Nitra, mimochodom u môjho zamestnávateľa na čiastočný úväzok, kde už takmer 26 rokov zaspäčujem do tajov ošetrovateľskej profesie budúce sestry a budúcich záchranárov, sme začali s očkovaním na Slovensku ako prví. Očkovanie považujem za vynález, vďaka ktorému môže svoj život na vyššej kvalitatívnej úrovni žiť veľmi veľa ľudí na zemi. Podarilo sa nám zbaviť chorôb, ktoré v minulosti pripravovali matky o deti a deti o šťastné detstvo. Naša bývalá republika, teda Česko-slovenská republika, patrila medzi popredné štáty sveta, ktoré mali veľmi dobre prepracovaný systém očkovania, a teda aj veľmi dobré výsledky v boji s chorobami, ktoré trápili vtedajší svet. Máme byť na čo hrdí. Ďalší dôvod na hrdosť je fakt, ktorý opíšem pri krátkom exkurze do histórie očkovania.

Ľudská populácia bola od pradávna ohrozovaná infekčnými chorobami a ich epidémiami. Preto už staroveké civilizácie v Číne, Indii, Arábii, Grécku a Ríme sa snažili ochranu pred nimi vyriešiť zákrokmi, ktoré sú podobné dnešnému očkovaniu. Vnášanie materiálu z pustúl chorého na kiahne do kože zdravého jedinca, u detí vkladanie tampónov z rozdrvenými kiahňovými chrastami do nosa, obliekanie košielok, ktoré nosili deti choré na kiahne, patrili k preventívnym opatreniam na zabránenie strát. Všetky tieto opatrenia označované ako **variolizácia**, viedli však k umele navodenej infekcii a ďalšiemu šíreniu ochorenia zanechávajúcemu imunitu. Riziko úmrtí po variolizácii bolo vysoké (3-4%) a táto metóda nevedla k zníženiu intenzity alebo k prerušeniu epidemického procesu.

Prvú variolizáciu v Európe vykonal na anglickom kráľovskom dvore lekár Maitland v roku 1721. V ten istý rok v **Prešove** prvýkrát v kontinentálnej Európe použil variolizáciu župný lekár **Ján Adam Reyman**.

Variolizáciu nahradila, po objave Angličana E. Jennera v roku 1796, **vakcinácia**, ktorej podstata spočívala vo využití skríženej imunity proti vírusu kiahní a vírusu kravských kiahní. Všetko začína pri mene Edward Jenner. Tento anglický lekár si všimol, že ľudia (hlavne dojičky kráv), ktorí ochoreli na kravské kiahne, boli imúnni na infekciu pravých kiahní. Na základe týchto poznatkov sa v roku 1796 rozhodol vykonať experiment, v ktorom odobral vzorku od ženy infikovanej kravskými kiahňami a následne ju aplikoval do tela osemročného chlapca. U chlapca, infikovaného kravskými kiahňami, pozoroval iba mierne príznaky ochorenia - slabú horúčku, vyrážky v oblasti podpazušia a stratu chuti do jedla. Dva mesiace po vyliečení cielene infikoval toho istého chlapca vírusom pravých kiahní, ktoré v tých časoch predstavovali ochorenie s vysokou mierou mortality (smrtnosti). Ochorenie pravých kiahní sa u chlapca neprejavilo. Neskôr

vykonal ešte dvanásť podobných pokusov a publikoval významnú vedeckú prácu s názvom "Inquiry into the causes and effects of the variolae vaccine" ("Skúmanie príčin a dôsledkov vakcíny proti variolám"). Edward Jenner je do dnešného dňa považovaný za objaviteľa a priekopníka moderného očkovania. Pojem vakcinácia (odvodené od slova vacca - krava) však zaviedol až v roku 1800 chirurg Richard Dunning. Objav myšlienky očkovania spustil revolúciu v prevencii infekčných ochorení. Princíp vakcinácie spočíva v tom, že sa do tela vpichne oslabený patogén alebo jeho časť, ktoré si náš imunitný systém zapamätá vytvorením špecifických protilátok. Keď následne dôjde k skutočnej infekcii, vopred pripravené protilátky sa naviažu na príslušný patogén a imunitný systém ho rýchlo zneškodní.

V súčasnosti však pribúda ľudí, ktorí aj napriek dostupnosti bezpečných, účinných a overených očkovacích látok, nie sú ochotní dať zaočkovať seba a svoje deti. **Svetová zdravotnícka organizácia dokonca v roku 2019 označila problém odmietania očkovania, ako jednu z desiatich najväčších globálnych zdravotných hrozieb.** Hnutia a organizácie protestujúce proti očkovaniu (tzv. „anti-vax“) dennodenne prinášajú odstrašujúce správy, ktoré majú ľudí odradiť od vakcinácie. Anti-vaxeri tvrdia, že vakcíny menia našu DNA a umožňujú výrobu geneticky modifikovaných jedincov, že prostredníctvom vakcín je do nás vkladáný čip na ovládanie ľudí, či prehlasujú, že výroba vakcín sa neriadi oficiálnymi vedeckými protokolmi. **Žiadny z týchto výrokov však nie je pravdivý.**

Na Slovensku sa očkovanie zavádzalo do praxe vždy veľmi pohotovo a imunizačný program v Slovenskej republike držal dosiaľ vždy krok s najnovšími poznatkami svetovej vedy v tejto oblasti.

Pravidelné povinné očkovanie sa vykonáva podľa **očkovacieho kalendára**, ktorý sa pre každý kalendárny rok upravuje. Takmer všetci sme očkovaní podľa neho. Tohoročný očkovací kalendár nájdete na stránke: https://www.uvzsr.sk/docs/info/ockovanie/Ockovaci_kalendar_pre_pravidelne_povinne_ockovanie_deti_a_dospelych_na_rok_2021.pdf

Ak zdedíte túlavú krv, tak ako ja po dedkovi Vilkovi, ktorého si mnohí z Vás pamätajú, a často cestujete po svete, ktorý je pre vás zdrojom poznania, zábavy a relaxu, ale aj pracovných príležitostí, je nutné sa zamyslieť nad očkovaním do trošku netradičných krajín. Mám za sebou cesty do viacerých krajín Afriky, Ázie a Latinskej Ameriky, a teda aj príslušné očkovania. Dokonca aj cestu do tak často práve teraz spomínaného Zanzibaru. Môj názor na tých, ktorí práve teraz cestujú do tejto nádhernej exotickéj krajiny, v ktorej som však bola konfrontovaná aj so zatiaľ najvyššou mierou chudoby, je nepublikovateľný. Ponúkam Vám však stručný prehľad o očkovaní do jednotlivých krajín, ktorý sa Vám môže zísť v čase, keď budeme na obmedzenia už iba spomínať:

<http://www.epis.sk/InformacnaCast/Ockovanie/Ockovanie-DoZahranicia.aspx>

Určite k nim pribudne aj očkovanie proti COVID - 19, ktoré je najefektívnejším spôsobom kontroly súčasnej pandémie nového ochorenia. Očkovanie predstavuje jednak osobnú ochranu človeka, ktorý je očkovaný, a tiež kolektívnu ochranu komunity/spoločnosti. K tomu je potrebné preočkovať viac ako 60% - 70% populácie, aby sme dosiahli kolektívnu ochranu. Prioritou kra-

jiny musí byť poskytnutie osobnej ochrany a vybudovanie kolektívnej ochrany. Nebudem Vás zťažovať zdravotníckymi informáciami o vakcínach, lebo tých je v médiách dostatok, ak by však niekto predsa len potreboval viac informácií, alebo poradiť, viete kde bývam, prípadne v obchode alebo mailom alebo telefonicky, určite poradím a pomôžem.

Dnes je 15. 3. 2021 a ja aj moja rodina sme zaočkovaní vakcínou od spoločnosti Pfizer/BioNTech. Nie, že by ma tešili ich diagnózy alebo vek, kvôli ktorým sa tak už stalo, rada by som ten vek a tie diagnózy niekde odoslala, vystrelila, odčarovala, ale to bohužiaľ nejde. Týmto Vás všetkých, ktorí váhate alebo sa bojíte, chcem povzbudiť a motivovať k tomu, aby ste o očkovaní aspoň pouvažovali.

Ak sa však rozhodnete alebo ste už rozhodnutí, najskôr sa musíte zaregistrovať. Záujemca o vakcináciu vyplní formulár na web-stránke <https://www.old.korona.gov.sk/covid-19-vaccination-form.php>. Registrácia nám, ako krajine (vývojom systému, prípadne tým, ktorí rozhodujú ako ho nastavovať), zatiaľ moc nejde, ale verím že sa situácia zlepší.

SMS notifikácia znamená, že dostanete potvrdenie registrácie aj s určením času a miesta, kde budete očkovaní. Dodržujte prosím, čas príchodu na očkovacie miesto, aby sa zbytočne netvorili rady a nekoncentrovalo veľa ľudí naraz. Tou SMS bola pre Vás už rezervovaná očkovacia látka, každému sa ujde, nebojte sa. Ak sa z akéhokoľvek dôvodu nemôžete na termín dostať, odhláste sa, aby mohol byť včas zavolaný náhradník.

Na očkovanie prídte najedení, mali by ste pred tým piť dostatočné množstvo tekutín, byť oddychnutí a ak sa dá, tak aj kľudní. Toto sú všetko faktory, ktoré tiež ovplyvňujú to, do akej miery a či vôbec sa u Vás prejavia nežiadúce účinky vakcín. Tak ako každý liek a vakcína, aj vakcíny proti Covid-19 môžu mať nežiaduce účinky. Vo všeobecnosti možno povedať, že bezpečnostný profil vakcín sa javí byť veľmi dobrý. Z klinických pozorovaní boli zaznamenané najmä lokálne reakcie (začervenanie, bolesťivosť v mieste aplikácie vakcíny), únava či bolesť hlavy. Absolútna väčšina bola však miernej až strednej intenzity, prechodná s rýchlym spontánnym odznením.

Na mieste očkovania idete najskôr na registráciu, kde Vás zaregistrujú do databázy pacientov, ktorých očkujú. Budú od Vás potrebovať vyplnený dotazník o zdravotnom stave a súhlas s očkovaním. Tieto dokumenty si môžete vyplniť aj doma tak, že si ich stiahnete z internetu. Po tomto registrovaní dostanete tlačivo: doklad o očkovaní s Vašimi údajmi, a idete k lekárovi na prehliadku, kde sa Vás bude pýtať na Váš zdravotný stav a zhodnotí, aj podľa dotazníka zdravotného stavu, či Vám môže byť aplikovaná vakcína. Ak v dotazníku uvediete, že ste už niekedy mali alergickú reakciu po podaní akéhokoľvek lieku alebo očkovacej látky (a to Vám odporúčam, aby ste v žiadnom prípade nezabudli uviesť, že ste už alergickú reakciu na liek mali), budú Vás počas očkovania dôslednejšie a dlhšie (cca 30 minút) sledovať/monitorovať. Pred očkovaním Vám odmerajú tlak krvi, pulz, dych, a ak to bude nutné, napichnú Vám žilu na ruke, aby bola pripravená pre prípad rýchleho nástupu alergie. Lekár môže rozhodnúť aj o tom, aby Vám očkovanie bolo aplikované súčasne s látkou, ktorá zabezpečí, aby masívna alergická reakcia nevznikla. Moja mama patrí práve do skupiny tých, ktorí už skúsenosť s masívnou alergickou reakciou majú, a tak absolvovala očkovanie práve v tejto pozorovacej miestnosti napojená na monitor s napichnutou žilou na ruke. Nič sa však nestalo a všetko bolo v poriadku, môžete sa jej na to

spýtať. V tejto miestnosti pracujú skutočne fundované a skúsené sestry, najmä z jednotiek intenzívnej starostlivosti alebo z ARO, takže sa môžete s plnou dôverou zveriť do ich starostlivosti. O moju mamu sa starala úžasná sestra Danka Matejová, ktorej aj toto cestou ešte raz ďakujem.

Ďalej je dôležité sa o očkovaní poradiť aj s Vaším obvodným lekárom. Ten Vám odporučí, aké zmeny v liekoch je nutné urobiť, alebo či sa môžete očkovať bez zmien v liečbe. Napríklad môj otec je pacient liečený liekom, ktorý mu riedi krv. Pri tejto liečbe Warfarínom sa sleduje, ako má krv rozriedenú, a očkovať sa môžu pacienti, ktorí majú mieru riedenia krvi iba do určitej hranice. Takže som najskôr musela mať informáciu o tom, aká je táto hodnota, pred očkovaním. Nakoľko boli otcove hodnoty v stanovenej hranici, očkovať sa mohol. Ak by tomu však tak nebolo, existujú stratégie ako sa do požadovanej hranice dostať, a to tiež zariadi Váš lekár, nie je dôvod sa toho obávať.

Ak lekár v očkovacom centre usúdi, že vakcínu môžete dostať, sestra Vám vakcínu podá do svalu na hornej končatine jednou z najmenších a najtenších ihliel, akú poznám. Dostanete aj potvrdenie o očkovaní a idete na 15 minút do miestnosti, kde oddychujete. Po stanovenom čase môžete vakcinačné centrum opustiť. Na ten deň si však neplánujte žiadnu fyzicky ťažkú prácu, skôr iba ľahšie aktivity a hlavne odpočinok. Berte to ako deň, deky si s kľudným svedomím doprajete popoludňajší spánok, lebo ste pre zdravie seba, ale aj iných, urobili to najlepšie, a nikto by Vás nemal rušiť. Potrebné je tiež piť veľa tekutín a v strave uprednostniť skôr ľahšie jedlá. Ak Vás začne bolieť hlava alebo miesto vpichu, kľudne si dajte liek, ktorý Vám obvykle zaberá od bolesti. Ak sa objaví v mieste vpichu začervenanie a zatvrdnutie, použite octanovú maľ alebo octanový roztok.

A aby mal príbeh jedného očkovania šťastný koniec, aj keď momentálne v našej krajine skôr pôsobí ako nekonečný príbeh, musí princípu očkovania veriť čo najviac ľudí. Dúfam, že môj článok bol malým príspevkom k tomu, aby sa tak stalo. A ešte bonus nakoniec. Prvú dávku očkovania dostali moji rodičia v deň 57. výročia ich svadby. To nevymyslíš, to je život!

Miroslava Líšková

ČAROVANIE S VAREŠKOU

Zdravý tvarožník

Cesto:

2 žltky, 80 g kokosového oleja alebo masla, 200 g celozrnnnej hladkej múky, 3 PL kakaa, ½ KL prášku do pečiva, 2-3 PL mlieka

Plnka:

1 žltok, 3 bielky, 250 g jemného tvarohu, 250 g hrudkovitého tvarohu, 1 balenie vanilkového pudingu, 1 KL šťavy z citróna, 100 g trstinového cukru

Postup:

Zmiešame všetky suroviny na cesto a vypracujeme hladké nelepivé cesto, ak je príliš tuhé alebo sypké, pridáme mlieko. Cesto dáme do chladničky aspoň na 30 minút. Kým sa cesto chladí, pripravíme plnku zmiešaním všetkých surovín na plnku. Potom cesto rozdelíme na dve časti. Prvú časť nastrúhame na plech vystlaný papierom na pečenie. Ja som použila plech s rozmermi 25x18 cm. Navrstvíme plnku a na ňu nastrúhame druhú polovicu cesta. Pečieme v rúre vyhriatej na 180 stupňov asi 30 minút. Ak používame veľký plech, robíme koláč z dvojnásobného množstva ingrediencií. Dobrú chuť!

Raňajkový smoothie (4 porcie)

Potrebujeme:

350 ml šťavy z pomaranča
500 g rozmixovaných čerstvých alebo mrazených malín
500 ml bieleho jogurtu
4 PL medu
Voda

Postup:

Do vysokej misky nalejeme pomarančovú šťavu, pridáme maliny, jogurt a med podľa chuti. Všetko premixujeme ponorným mixérom. Podľa konzistencie môžeme zriediť trochou vody. Komu vadia zrníčka z malín, môže smoothie precediť cez sitko. Podávame vychladené. Dobrú chuť!

Pripravila: D. Bálašová

Brány materskej školy sa neotvorili

Blížil sa koniec zimných prázdnin. Čas, kedy sa deti tešia na svojich priateľov v škôlke a my, zamestnanci sa tešíme stretnutie s deťmi. Na ich rozžiarené oči, príbehy a zážitky z Vianoc a prázdnin. Brány materskej školy však ostali zatvorené a návrat detí do škôlky sa nekonal. Škôlka sa preniesla do priestorov našich domovov a osobný kontakt sme vymenili za online vyučovanie.

Napriek nepriaznivej situácii sa ale deti poctivo pripájali na online stretnutia. Oboznámili sa s ročnými obdobiami, hravo zvládli pokusy so snehom a ľadom, spoznávali čo všetko dokáže voda v

rôznych skupenstvách. Túto zimu nám Perinbaba ušetrila peknú snehovú nádielku, takže poznávanie tohoto ročného obdobia a jeho znakov si deti mohli vyskúšať aj prakticky a robili to s veľkou radosťou. Keďže sme sa nemohli presúvať z okresu do okresu a lyžiarske strediská boli zatvorené, postačili nám aj neďaleké zasnežené a zamrznuté polia.

Takto prešiel január a epidemiologická situácia nám stále nedovoľovala otvoriť brány MŠ. Deti sa preto naďalej vzdelávali online. Napríklad aj o dopravných prostriedkoch a predpisoch, ktoré treba dodržiavať, aby sme neohrozili seba aj druhých. Počas online stretnutí sme spoznali aj dopravného policajta, ktorý nám porozprával o svojej práci. Deti mali možnosť klásť množstvo zaujímavých otázok.

Vo februári sme boli na striedačku doma všetci a chvíľu pár detí navštevovali škôlku. No a aký by to bol február bez fašiangového karnevalu? Presvedčili sme sa, že keď je chuť a ochota dá sa zvládnuť všetko. A nám sa podarilo zvládnuť aj online karneval! Boli sme milo prekvapení, že masky nemali len deti a pani učiteľky, ale zapojili sa aj rodičia a súrodenci. Všetci sme sa skvelo zabávali.

Začiatkom marca sa nám konečne podarilo škôlku otvoriť na pár dní pre všetkých, ktorí mali záujem. Veľmi sme sa tešili, že sa uvidíme osobne. Deti, ktoré boli v MŠ ale aj tie, ktoré zostali doma mali možnosť zoznámiť sa prostredníctvom online hovoru so záchranárkou Barborkou. Tá im porozprávala o práci záchranárov a na bábikách si vyskúšali dokonca aj resuscitáciu. Po besede deti obdržali certifikát „Malý záchranár“.

Zima sa pomaly vytrácala a v ovzduší bolo cítiť jar. Po zime dostal dvor pri materskej škole nový šat. Vďaka obci Čab a združeniu

rodičov a priateľov MŠ sme sa rozrástli o ďalšie preliezky a hojdačky. A opäť bolo počuť džavot detí nadšených z prvých slnečných lúčov.

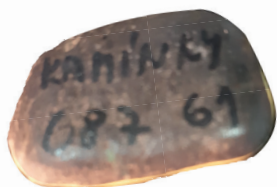
Tieto krásne preliezky slúžiacie pre zábavu a rozvoj pohybových zručností našich detí však nevyrástli na šD len tak, ako huby po daždi. K ich bezpečnému používaniu sa pričínili niektorí oteckovia, ktorým patrí veľká vďaka. P. Daliman nám poskytol pomoc pri výkopových prácach. P. Vranka zabezpečili obrubníky a cement, p. Pajer zadovážil štrk a kameň na podložie. P. Doman sa postaral o doplnenie chýbajúceho väčšieho kameňa, p. Proksa o zabezpečenie a úhradu chýbajúceho menšieho kameňa a p. Hotový o požiča-

nie vybračnej dosky. P. Zelenák zabezpečil hlinu na úpravu terénu, pričom dopravu uhradila obec. K realizácii prác okolo vsadenia a upevnenia preliezok sa pričínili p. Ďurka, Daniš, Doman, Krájanec, Trstán, Černický, Proksa, Pajer, Kuchtiak, Zelenák, Balla, Szegényi, Drietomský a p. Hotový. Finančne sa na nákupe preliezok podieľala obec Čab. Na financovaní materiálu na dopadovú plochu sa podieľalo Združenie rodičov a priateľov školy pri MŠ. Obom organizáciám, ale aj šikovným rodičom srdečne ďakujeme.

Dúfame, že nám to situácia dovolí a už sa z vynoveného školského dvora budú môcť tešiť všetky deti našej materskej školy.

Pedagogickí zamestnanci

Veselé kamienky

Počas posledného roka, keď sa nám obmedzili možnosti, ako využívať voľný čas, viac ľudí začalo chodiť do prírody a spoznávať svoje okolie. A počas takýchto výletov sa viacerým stávalo, že na svojich potulkách našli na zemi nezvyčajný kameň. Pomaľovaný, s PŠČ nejakej inej obce. Ak sa niečo podobné stalo aj vám, stali ste sa súčasťou milej a priateľskej iniciatívy. A kameň, ktorý ste našli, sa nazýva „putovný kameň“. Na internete, napríklad na Facebooku (napr. pod názvom Kamienky), je viacero skupín, kde si ľudia dávajú vedieť, kde a aké putovné kamienky našli.

Princíp putovných kamienkov spočíva v tom, že si ľudia doma pripravujú kamienky – nafarbia ich, popíšu ich, pokreslia a na druhú stranu kamienka napíšu PŠČ svojej obce, prípadne nejaký odkaz. A potom, pri najbližšej príležitosti ich umiestnia niekde v prírode, alebo kdekoľvek sa pohybujú v rámci výletu. U nás doma sme sa s kamienkami stretli prvýkrát v lete 2020, kedy sme farebné kamienky našli na kúpaliskách. Najskôr sme nevedeli, o čo ide, tak sme

gúgli. A zistili sme, že niekto nám takto zanechal priateľský odkaz. Naše kamienky k nám pricestovali až z Čiech. Preto sme sa rozhodli, že aj my pripravíme pár kamienkov pre niekoho iného. Využili sme potom obecný výlet na Čachtický hrad a niekoľko kamienkov sme tam nechali. A na naše potešenie, po asi dvoch týždňoch sme na Facebooku našli odkaz, že naše kamienky niekto našiel!

Takže ak chodievate na výlety (teraz asi len v rámci okresu) alebo niekam do prírody, môžete sa aj vy zapojiť do kamienkového spoločenstva. Kamienky, ktoré nájdete, si môžete nechať na pamiatku, alebo ich môžete „posunúť“ ďalej – necháte ich na novom mieste pre niekoho ďalšieho. A rovnako môžete pripraviť svoje vlastné kamienky a tie niekde uložiť. A potom stačí sledovať, kde sa váš kameň objaví a kam sa až dostane.

Takže príjemnú zábavu.

Eva Ballová Mikušková

Prepisy z Pamätnej knihy Obce Čab

Aj v tomto čísle pokračujeme v prepisoch z z pamätnej knihy obce Čab, ktorá bola založená v roku 1930 a písal ju Ignác Muóciik. Ignác Muóciik bol učiteľ a správca školy, ktorý v našej obci pôsobil v rokoch 1929 – 1950. V tejto časti je zhrnutá história našej obce z rokov 1940 a 1941.

Rok 1940

Silná zima

Nový rok nám priniesol dosť silnú zimu. Teplomer začiatkom januára klesal na -19 až -22 °C. Zima dosiahne vrcholu až dňa 17. februára 1940, kedy je -25,5 °C. V dňoch 13., 14. a 20. februára nechodia riadne ani vlaky, lebo fujak narobil veľké záveje, miestami až 1,5 m vysoké. Občania musia uvoľňovať zafúkanú hradskú. Pozostatky snehu boli miestami ešte aj na Velkú noc.

Výročie samostatnosti

Slávnosť prvého výročia našej samostatnosti bola zadržaná dňa 14. marca po službách božích. V škole shromaždené obecnstvo vypočulo rozhlasový prejav p. prez. Dr. Jozefa Tisu. Rádio prepožičal spr. školy. Zatým bola školská slávnosť. Shromaždených privítala učiteľka Anna Muóciiková. Žiaci a žiačky predniesli nacvičené básničky a spievali. O význame dňa prehovoril spr. školy. Po ukončení slávnosti poďakoval sa prítomný starosta obce Jozef Krčmár učiteľom za námahu a žiactvu za pekné básničky a sám sa pomodlil za prvého nášho p. prezidenta. Účasť bola neobyčajne pekná.

Polárna žiara

Dňa 24. marca večer medzi 19 – 20 h bola viditeľná polárna žiara, čo bol ozaj pekný úkaz.

Požiar

V čas ráno o 3.45 h bol upovedomený tunajší DHS, že v neďalekej Lahni horí. Behom ½ hodiny bol na mieste požiaru s novým motor. agregátom. Zhorela jedna maštal.

Hasičský deň

Členovia DHS už min. roku chceli usporiadať „Hasičský deň“ na ktorom by obecnstvo bolo malo príležitosť vidieť novú motorovú striekačku a jej výkon. Plán sa nemohol uskutočniť, lebo viacerí členovia boli povolaní na voj. cvičenie. V tomto roku sa započalo so cvičbami k uskutočneniu verejného vystúpenia. Jeden občan

však svojim nemiestnym vystúpením znemožnil ďalšie cvičby a znemožnil verejné vystúpenie. Ozvena tejto udalosti bola uverejnená v časopise „Na pomoc“, roč. II., č. 5 – 7. Je nepochopiteľné, že niektorí občania ešte ani dnes nevedia, že členovia DHS z lásky ku svojim bližným dobrovoľne a bezplatne venujú svoj voľný čas ku cvičbám, ničia svoj

vlastný oblek – obuv a včas nebezpečenstva chránia majetok jednotlivcov, tedy i majetok obecný a celoštátny.

Sber odpadkov

Na základe nariadenia Min. školstva a nár. osvety v Bratislave vyhladalo žiactvo tunajšej školy v mesiaci máji jednotlivé domy a previedlo prvú sbierku odpadkov. Sosbierali: 352.40 kg starého železa a 27.90 kg gumy. Odpadky boli dodané do Ašakerte a odtiaľ odvezené do Nitry.

Smrť najst. ženy

Najstaršia naša obyvateľka, menom Anna Sopóci, rod. Brožeková, zomrela dňa 4. júna 1940 vo veku 93 rokov. Pochovaná bola 5. júna na miestnom ev. a. v. cintoríne.

Búrky, žatva

V tomto roku bola i žatva neskoršie. Dňa 8. júla večer bola veľká búrka a padal ľadovec vo veľkosti orechov. Narobil pomerne dosť škody. Konečne 13. júla sa započala žatva a pre zlé počasie trvala do konca mesiaca. Dňa 26. júla bol silný leják s vetrom, ktorý namočil kríže, pováľal kukuricu a ešte miestami nezožaté obilie.

Bicyklové závody

Dňa 14. júla mali sme v našej obci zaujímavé bicyklové závody. Na dolnom konci dediny bol potok rozšírený a cezeň vyhotovená úzka lavička. Závodníci mali sa usilovať dostať sa cez lavičku na bicykli na druhú stranu. Prihlásilo sa 6 závodníkov (všetci cudzi). Pri závedení niektorí sa aj okúpali. Prví traja najšikovnejší boli odmenení. Na závody prišlo moc ľudí, len škody, že celý podnik nebol lepšie organizovaný.

Nový vel. HG.

Doterajší veliteľ Hlinkovej gardy Peter Gajdoš sa vzdal tejto hodnosti na schôdzke dňa 28. júla. Na jeho miesto navrhol predseda HSLS Viliama Zelenay, ktorý funkciu aj prijal.

Ponosa na učiteľov

Spr. školy Ignác Muóciak musel sa dňa 21. augusta 1940 podrobiť operácii hnisavého zápalu slepého čreva a brušnej blany v nemocnici v Nitre. Po príchode domov (4. sept. dostavila sa infekcia a silný črevný katar). Bol neprítomný v službe od 1. sept. 1940. Správca školy ležal ešte v nemocnici v Nitre po ťažkej operácii, keď sa dozvedel o sťažnosti niektorých zlomyselných občanov na neho a jeho manželku. Pôvodcov žaloby netreba ďaleko hľadať. „Uctívame sa pripojujeme tej sťažnosti oproti spr. učiteľa Ignáca Muóciaka podanej, ktorú podal Eugen Kantor rk. farár v Ašakerti 12/VII 1940 a žiadame“ takto znie začiatok zhanobenej slovenčiny v jednej žalobe. Spr. školy a jeho manželky podali na 2 stranách napísanú nepravdivú, vymyslenú a nedokazateľnú ponosu svoje ospravedlenie na 12 stranách. Opustili tedy spr. školy v nemocnici skoro všetci ľudia a jedine Boh, ktorý má slutovanie, bdel pri jeho lôžku. Po príchode z nemocnice pracoval 5 dní spr. školy na ospravedlnení. To bol jeho pokoj k bezstarostnému po prežitej nebezpečnej operácii, keď sa musel brániť proti ľuďom, ktorí neznajú lásku k bližnému. Čiastku túto preto udávam do tejto pamätnej knihy, aby sa budúci občania usilovali zmeniť známe porekadlo, že človek pre svoju dobrotu príde na psotu a za dobré aby nečakal dobré. Ja pevne verím: „Pán Boh je nie náhlivý, ale pamätlivý!“ Zaslane ospravedlnenia Mln. škol. a nár. osvety koncom mesiaca decembra 1940 vzalo na vedomie a ďalšie pokračovanie pre bezzákladnosť sťažností zastavilo. Dostalo sa tedy obom obžalovaným aspoň čiastočného zadosťučinenia.

Druhá učít. sila

Do 25. sept. 1940 učila manželka spr. školy v obidvoch triedach. Konečne v tento deň bola na tunajšiu školu dočasne pridelená k zastupovaniu spr. školy Mária Vagačová, učiteľka št. ľud. školy vo Veľ. Lapáši. Bytu nemohla dostať v celej dedine, konečne ju prijal obyvateľ Ján Kulich. Dňa 23. októbra nastúpila miesto výp. uč. Emília Nyitray. Pridelená uč. M. Vagačová sa vrátila na svoje pôvodné miesto. Ani novoustanovená výp. učiteľka nemohla najst' v dedine byt. Prijal ju Ján Valúšek.

Pozdrav „Na stráž!“

Na základe nariadenia bol zavedený v škole od začiatku škol. r.

1940/41 pozdrav „Na stráž“! Takto sa zdravia žiaci nie len v škole, ale aj mimo nej a preto preniká aj do dediny, kde sa dosiaľ neujal.

Nový vel. CPO

Následkom choroby vzdal sa spr. školy začiatkom sept. 1940 veliteľstva CPO(civ. protilet. ochr.). Za nového veliteľa bol menovaný Alex. Solčanský a za nám. vel. Rochus Kukučka.

Kurz slov. dejín

Dľa nariadenia bol zadržaný kurz slov. dejín aj v našej dedinke. Kurz bol pre dospelých, vydržoval sa večer v škole a prednášali miestni učitelia. Prvý kurz bol od 10. jan. 1940 do 14. marca a bol dosť pekne navštevovaný. Ďalší kurz bol od 8. nov. do 29. nov. 1940, kedy pre nezaujímavú a malú účasť občanov bol zastavený.

Smelá lúpež

Dňa 6. jan. 1940 medzi 1/2 11 – 11 h(cez sv. omšu) vlúpali sa do mlyna Lampertovej, alebo správnejšie do jej bytu a odcudzili zväčša peniaze. Páchatelia (tunajší) boli čoskoro chytení a zatvorení.

Sčítanie ľudu

Dľa prevedeného sčítania ľudu dňa 15. dec. 1940 má naša obec 571 obyvateľov. Z toho: 447 rím. kat., 10 gr. kat., 106 ev. a. v. a 8 izr. Národnosť slovenská: 552, maďarská: 11, židovská: 8.

Rok 1941**Vecný náklad na školu**

Od 1. januára 1941 je platný nový zákon o ľudových školách č. 308/940 Sb. z. dľa ktorého osobné výdavky na všetkých školách hradí štát a vecné výdavky patričné obce. Naša obec má tedy teraz už väčšie zaviazanosti voči škole a bude mať aj väčšie výdavky. Dľa nového zákona aj ráz školy bude pozmenený.

Zmena veliteľa HG

Hlavné veliteľstvo Hlinkovej gardy neschválilo zmenu osobe veliteľa HG a preto miestne veliteľstvo prevzal zas dňa 30. januára 1941 jej bývalý veliteľ Peter Gajdoš.

Odchod výpom. učitelky

Dňom 1. februára bola ustanovená vyp. učiteľka na druhú školu, lebo spr. školy Ignác Muóciak po 5 mesačnej neprítomnosti v službe a po čiastočnom uzdravení zaujal zas svoje miesto.

Divadlo

Spr. školy a jeho manželka nacvičili so členmi DHS veselohry „Raj na zemi“ a „Neviditeľná“, ktoré boly zahrané 8. a 9. februára 1941. Trieda bola preplnená a herci i herečky podali dobré výkony.

Výročie samostatnosti

Po školskej slávnosti dňa 13. marca bolo dňa 14. marca večer slávnosť pre dospelých, ktorú usporiadala MOHSLS. Schádzali sa mnohí do pekne ozdobenej triedy, kde o 18.30 h vypočuli rozhlasový prejav gen. taj. HSLS ministra Medrického a hl. vel. HG Alex. Macha. Rádiopríjmač požičal spr. školy, ktorý povedal aj slávnostnú reč. Jeho manželka predniesla báseň „Živá rozprávka“. Žiaci II. triedy spestrili slávnosť básňami a spevom. Predseda MOHSLS Peter Vranka po slávnosti poďakoval všetkým za účasť a členom učiteľského sboru za ich námahu.

Meniny p. prez.

MOHSLS zadržala večer 18. marca v škol. budove oslavu mením p. prez. dr. Joz. Tisu. O 19.30 h vypočuli shromaždení rozhlasový prejav p. prezidenta. O živote vodcu národa a štátu prehovoril spr. školy a jeho manželka predniesla báseň „Prvému prezidentovi“.

Letný čas

„Letný čas“ bol zavedený na celom Slovensku dňa 18. apr. 1941 tak, že sa hodiny posunuli o 23 h na 24 h, čo prinútilo každého, aby

o jednu hodinu skôr vstával a denne viac pracoval.

Zatemnenie

Od 10. apríla do 18. apríla 1941 bolo nariadené trvalé zatemnenie. Bolo zakázané vôbec svietiť.

Vysádzanie stromkov

Obec zakúpila 200 ovocných stromkov a z nich jednotlivci si zakúpili 126 kusov. Z ostatných 60 bolo vysadených vedľa cesty na hradskú, čím boly nahradené zamrznuté stromky a 14 kusov dala obec vysadiť v školskej záhrade na miesto pomrznutých vystr. sli-vák. Okrem toho dala obec vysadiť 2000 kusov koš. vrby na ob. pozemku medzi dvoma potokmi nižšie školy. Čin tento zasluhuje pochvaly, len bude potrebné o stromky sa aj starať.

Narod. A. Hitlera Divadlo

Narodeniny A. Hitlera, veľkého ochrancu nášho národa, boly za-držané dňa 20. apríla 1941 v škole. Spr. školy vo svojej reči „Adolf Hitler, Vodca nemeckého národa“ ocenil význam tohto veľkého muža. Za tým členovia DHS zahráli veselohry: „Život vojenský – život veselý“ a „Agenti“. Hry boly prevedené na novozadováženom a pekne ozdobenom javisku. Zvlášť treba pripomenúť peknú účasť obecnstva zo susedných dedín. Pripomienka M. R. Štefánika Po škol. slávnosti 3. mája zadržala MOHSLS tiež spomienkovú sláv-nosť na nášho hrdinu dňa 4. mája o 16 h, na ktorej účastníkom pri-pomenul M. R. Štefánika vo svojej reči spr. školy, kladúc ho nám všetkým za príklad.

Úraz žiaka

Členovia DHS napriek nedostatočnému porozumeniu spoluob-čianstva mávajú vše cvičby. Pri takomto cvičení dňa 4. mája 1941 večer asi o 19 h bol zranený na oko žiak II. tr. Peter Šmitala. Žiaci pre ich zvedavosť sa nedali odohnať a tak sa stalo, že menovanému čiastka vody zranila oko. Zranenie bolo pojednávané pred súdom v Nitre dňa 29. sept. 1941 a obžalovaní (Frant. Ivančík a Štef. Ma-reček) boli oslobodení, lebo si úraz si zapríčinil žiak Peter Šmitala sám svojou neopatrnosťou. Vzniklé výdavky uhradila dobrovoľné štát. ľudová škola v Čabe z podpory, ktorú dostala od asekur. oddel. kraj. hasičskej jednoty na Slovensku.

Stromk. slávnosť

Riad. školy usporiadalo 11. mája popol. stromkovú slávnosť. Žiaci predniesli vhodné básne, spievali a o ochrane prírody prehovoril riad. školy. Slávnosť sa ukončila zaspievaním hymny. Pre pokročil-osť času neboly stromky sadené.

Memor. slávnosť

Dňa 25. mája 1941 odbavujú sa v škole dve slávnosti. Prvá bola slávnosť slov. memoranda o 15.30 h. Riad. školy v prívete zazlie-val členom MOHSLS neúčasť na tejto slávnosti, ktoré si nedrža-li za povinnosť dostať sa na tak významnú slávnosť. (Zo 37 členov bolo len 6). Návšteva bola ináč pekná (11 muž., 100 žen. a škol. deti). Shromaždených privítal preds. HSLS, zatým hymna, ďalej riad. školy prehovoril o memorandume slov. národa. Učiteľka predniesla báseň od J. Kráľa: „Duma slovenská“.

Deň slov. rodiny

Hneď po tomto programe bol zadržaný „Deň slovenskej rodiny“. Žiaci vzali účasť básňami a spevnými číslami. O význame dňa a o slov. matke prehovoril riad. školy. Po slávnosti prítomný star. obce Jozef Krčmár nadviazal svoje slová na privítaciu reč riad. školy a i on vytýkal, že niektorí radšej sedia v „šenkú“, než by vzali účasť na tejto slávnosti. Vrelými slovami ďakovali riad. školy a učiteľke za peknú slávnosť.

VI. Komisár, por. Zbor

Župný úrad v Nitre rozpustil obecné zastup. našej obce a vyme-

noval vl. komisára, poradný zbor, ktorí zložili dňa 26. mája 1941 prisahu do rúk ved. notára Jána Malinovského. Vládnym komisá-rom bol menovaný doterajší starosta Jozef Krčmár a členovia po-radného zboru: Peter Vranka, preds. MOHSLS, Peter Gajdoš, velit. HG, Aladár Pavlovič, Viliam Minarčiny, Ján Sabo a Ignác Muóciik.

Kurz pož. služby v Nitre

V dňoch 5. až 7. júna 1941 bol usporiadaný v Nitre kurz pre veli-teľov hasičskej a požiarnej služby CPO. Na tomto kurze vzal účasť veliteľ DHS Ignác Muóciik a strojník Peter Ďurka.

Hasičský deň

Konečne sa uskutočnila dávna túžba členov dobrov. hasičského zboru a dňa 22. júna 1941 zadržaný bol v našej obci „Hasičský deň“. Členovia DHS sa už predtým usilovne pripravovali. Miesto za has. skladom bolo očistené a čiastka urovnaná a zeleňou ozdobená. Slávnosť bola popoludní. Dostanovili sa členovia DHS zo Sily a z Ašakerte. V zastúpení Okr. has. jednoty bol tu nám. veliteľ Bíro. Po patričnom hlásení a zaspievaní hymny prehovoril veliteľ a obv. dozorca Ignác Muóciik, vl. komisár obce Jozef Krčmár a prednesené boly básne. Ďalší program bol: cvičenie s hadicami, skupinky žia-kov, suché strojenie agregátu, ukážka hasenia požiarov. Po progra-me bol nástup všetkých hasičov a prejav, ktorý povedal nám. Okr. veliteľ Bíro. Ochráncovia našich majetkov predviedli vzorné cvi-čenia a svojou disciplínou dokázali, že vedia plniť rozkazy nadria-dených a i v budúcnosti chcú slúžiť „Bohu na slávu, bližnému na pomoc“. Žiaci s nacvičenými skupinkami spestrili program, začo sa im dostalo od obecnstva veľkého potlesku. Tanečná zábava už bola slabo navštívená, lebo popol. bolo doručených viac zvoláva-cích lístkov na vojenské cvičenie. Okrem toho bolo nariadené od dnešného večera trvalé zatemnenie a služba SPO.

Nedostatok múky

Ukázal sa nedostatok múky v našej obci a preto 5. júla 1941 hľadá 4 člená komisia zvyšnú múku v niektorých domoch. Takto zaobsta-raná múka bola odpredaná rodinám, ktoré už nemaly múky.

Žatva

Jaro bolo pomerne studené a hodne mokré a preto sa oneskorila aj žatva, ktorá sa započala 14. júla 1941. Mlatba trvala do 1. augusta.

Búrka

Dňa 15. júla v noci o ½2 h bol silný leják, doprevádzaný hrmením a stálym, súvislým blyskaním. Takýto špatný čas a divné prírodné úkazy sú nepamätané.

Prídel chleba a múky

Od 1. sept. 1941 vstupuje v platnosť ne celom území Slovenska nový spôsob distribúcie chleba a múky na odborné legitimácie. Dľa toho dostávajú: veľmi ťažko pracujúci 10 kg múky (3 kg na varenie a 7 kg na chlieb), ťažko pracujúci 8 kg (3+5) a ostatné osoby 7 kg múky (250+450) mesačne.

Žel. zastávka

Obec podala žiadosť o povolenie železn. zastávky v našej obci. Bolo potrebné na vyhladnutom mieste urovnať pôdu. Práca táto sa započala 5. novembra 1941.

Večerný kurz

Riad. školy usporiadalo v škol. budove večerný kurz. Prednášali členovia učit. zboru každú nedeľu od 16. nov. 1941. Na tomto kurze maly sa rozšíriť vedomosti účastníkov. Z počiatku boly prednášky dosť pekne navštevované, ale potom počet účastníkov stále klesal (23-3) až dňa 17. januára 1942 bol kurz zastavený. Škoda, že naši spoluobčania dostatočne nevyužívajú dané im možnosti na ďalšie vzdelanie a neúčastou na prednáškach odoberajú chuť prednáša-te-ľom. Rrovaná HG.

Kompostovanie

Kompostovanie vám pomôže zmenšiť objem odpadu, ktorý z vašej domácnosti smeruje na skládky. Inšpirujte sa našimi tipmi na kompostovanie.

Vedeli ste, že biologicky rozložiteľný odpad má v komunálnom odpade domácnosti najväčší podiel? Bioodpad pritom nemusí končiť na skládkach. Kompost pohltí množstvo odpadu z kuchyne aj záhrady a premení ho na kvalitné organické hnojivo. Založiť kompost je pomerne jednoduché a o samotné kompostovanie sa už postará príroda.

Kompostovanie je biologická metóda, ktorá napodobňuje pochody prebiehajúce v pôde. Jednotlivé zložky bioodpadu sa v priebehu času premenia na kyprú zeminu – humus, ktorý budete môcť využiť ako organické hnojivo. Ak dodržíte niekoľko základných pravidiel, váš kompost bude zrieť rýchlejšie a zároveň sa vyhnete zápachu.

Čo patrí na kompost?

Okrem toho, že kompost potrebuje kontakt s pôdou, aby mali k bioodpadu prístup užitočné mikroorganizmy, potrebuje aj dostatočný prísun vzduchu a primeranú vlhkosť. Pri dlhotrvajúcom suchu mu určite prospejte pokropením vodou. Kompost by však nemal byť vystavený priamemu slnku ani dažďu.

Jednou z výhod kompostovania je, že vďaka nemu zredukujete množstvo vyhadzovaného odpadu. Kompostovať sa dajú, napríklad, odpady z väčšiny ovocia a zeleniny, mliečne produkty, kávové a čajové zvyšky či popol z kozuba. Ak máte záhradu, ušetríte tiež čas, ktorý by vám zabralo odvážanie pokosenej trávy či iného zeleného odpadu na zberný dvor. Na kompost, naopak, nepatria materiály, ktoré nie sú biologicky rozložiteľné, predovšetkým plasty,

kovy a sklo. Pozor si však dajte tiež na rastliny napadnuté chorobami, šupky z tropického ovocia a popol pochádzajúci z uhlia alebo cigariet. Z týchto odpadov by sa mohli do vášho budúceho hnojiva dostať aj škodlivé látky.

Ako správne kompostovať?

Dôležitú úlohu pri kompostovaní hrá surovinová skladba, predovšetkým pomer uhlíka a dusíka v kompostovanom bioodpade. Kým mäkký a vlhký zelený odpad (napríklad tráva či zvyšky ovocia a zeleniny) je bohatý na dusík, suchý hnedý odpad (napríklad konáre a piliny) obsahuje relatívne viac uhlíka.

Pri zakladaní kompostu uložte na spodok vrstvu hnedého odpadu, ktorý umožní odtok nadbytočnej vody a prísun vzduchu. Následne môžete pridať prvú vrstvu mäkkého zeleného odpadu a ďalej vrstvy striedajte.

Približne raz za mesiac sa oplatí kompost kvôli prevzdušneniu premiešať. Pokiaľ je kompost príliš vlhký, pridajte doň vrstvu uhlíkatých látok. Ak sa vám zdá, naopak, veľmi suchý, pridajte vrstvu dusíkatých látok. Kusy odpadu pridávané na kompost by nemali byť väčšie ako dlaň – čím jemnejší odpad budete kompostovať, tým rýchlejšie sa bude premieňať na humus. Za ideálnych podmienok z vášho bioodpadu vznikne čerstvý kompost už za dva mesiace. Približne po roku sa rastlinný odpad premení na humus – zeminu plnú živín, ktorú budete môcť využiť, napríklad, pri pestovaní zeleniny. Zhruba dvojcimentrová vrstva humusu doplní do pôdy dostatok živín na celý rok. *Zdroj: <https://www.odpady-portal.sk/>*

Vypalovanie trávy – toto nikdy nerob

Po zime sa na Slovensku začína ozývať naplno jar – zbudenie prírody, pohybom živočíchov, ale aj činnosťou človeka. Zvýšené riziko prinášajú typicky jarne požiare, spôsobené neopatrnosťou pri spaľovaní odpadov v záhradách, alebo v lesoch. Hasiči varujú najmä pred tradičným nešvárom – vypalovaním suchej trávy, čo je činnosť veľmi nebezpečná a zo zákona zakázaná. Bohužiaľ, ani jeden rok nie je výnimkou.

Na jar každý začína s údržbou svojho okolia, najmä záhrad a dvorov po uplynulej zime, následkom čoho sa hromadí rastlinný a drevný odpad. Medzi Vaše jarne činnosti v mnohých prípadoch patrí aj nie veľmi žiaduce vypalovanie trávy a spaľovanie nahromadeného odpadu. Oheň v otvorenom priestore sa môže veľmi rýchlo vymknúť spod kontroly a spôsobiť tak škody nielen na životoch, ale aj na majetku či životnom prostredí, ako aj ekologické škody, napr. stratou časti lesa či úhynom živočíchov. Stačí trochu neopatrnosti, nepozornosti či panika.

Je potrebné si uvedomiť rozdiel medzi vypalovaním a spaľovaním. Vypalovaním sa rozumie plošné spaľovanie napr. trávy a iných porastov, naopak zapálenie pohrabanej trávy na hromade je označované za spaľovanie. Pri vypalovaní a spaľovaní trávy môžete vy občania v mnohých prípadoch zapríčiniť vznik požiaru a ohroziť týmto neuváženým konaním životy, zdravie a majetok ostatných spoluobčanov. Z tohto dôvodu by ste nemali v žiadnom prípade spaľovať trávu pri vetre, pretože hrozí rýchle rozšírenie ohňa a nemali by ste spaľovať ani v blízkosti ľahko horľavých materiálov ako sú suchá tráva, seno, slama a v žiadnom prípade nespaľovať v blízkosti lesa, kde by v prípade

rozšírenia požiaru hrozila obrovská a nenahraditeľná škoda na životnom prostredí.

Jarne vypalovanie trávy postihuje nielen pôdne mikroorganizmy, ale aj mäkkýše, motýle, obojživelníky, plazy a vtáctvo hniezdiace na zemi a v krovitých porastoch. Musíme si uvedomiť, že pri horení starej trávy vzniká teplota okolo 600 – 800 °C, s niekoľkými vplyvmi: pôsobením priameho ohňa je zničených 100 % všetkých vývojových štádií hmyzu do výšky 100 cm nad povrchom pôdy, dochádza k 70 – 80 % zničeniu jedincov, nachádzajúcich sa mimo ohniska požiaru, k zničeniu 50 – 70 % jedincov vplyvom zvýšenej teploty a dymových splodín vo výške 1 až 3 m nad povrchom, zániku 10 % jedincov do hĺbky 2 – 3 cm pod povrchom pôdy. Zapamätajte si jedno: „Tráva spálená, bolesť znamená“ – a s týmto sa dá iba súhlasiť,“ Plošným vypalovaním môže dôjsť k likvidácii celých populácií menej mobilných druhov.

Pamätajte na to, že vypalovanie porastov je podľa zákona o ochrane pred požiarom striktné zakázané ! V prípade porušenia tohto zákazu hrozí podľa zákona fyzickej osobe pokuta až do výšky 331 €. Za neoznámenie vzniku požiaru hrozí občanovi pokuta do výšky 99 Eur, za neposkytnutie pomoci pri zdolávaní požiaru pokuta do výšky 165 Eur, za vypalovanie porastov, za spôsobenie požiaru, alebo nedodržanie príkazov na zabránenie vzniku požiarov pokuta do výšky 331 Eur.

Právnickej osobe, alebo fyzickej osobe-podnikateľovi môžu hasiči uložiť pokutu až do výšky 16 596 €.

Občania by sa mali oboznámiť aj so všeobecne záväznými na-

riadeniami obce, ktoré upravujú aj spôsob spaľovania odpadov na voľnom priestranstve – a väčšinou ho zakazujú. Spaľovanie nie je jediný spôsob, ako sa zbaviť biologického odpadu, je možné zbaviť sa ho napr. kompostovaním, ukladaním do špeciálnych kontajnerov, alebo do zberných dvorov. Nech je pre nás všetkých varovaním, že počas jarného obdobia horí najčastejšie.

Je verejným záujmom predchádzať požiarom spôsobených vypaľovaním trávy a iných suchých porastov. Treba veriť, že spoločným úsilím sa podarí zastaviť nárast požiarov z vypaľovania suchej trávy a nebudú sa opakovať deprimujúce pohľady na obhorené, alebo tlejúce zvyšky stromov a krov, dymiace stráne, alebo rozsiahle, bezútešné, čierne spáleniská.

A na záver: Čo robiť v prípade ak už k rozšíreniu požiaru došlo? Bezodkladne ohlásiť vznik požiaru na ohlasovňu požiarov - t. č. 150 resp. 112.

Uviest':

- Kde horí (presnú adresu a tel. číslo), čo horí, kto volá
- Ďalej je potrebné uviesť podrobnejšie informácie o požiaru, vyčkať na spätný telefonát ohlasovne požiarov a riadiť sa jej pokynmi.
- Ak je to možné, uhasiť požiar dostupnými hasiacimi prostriedkami (voda, piesok, vlhké prikrývky, lopaty, ručné hasiace prístroje a pod.), alebo vykonať nevyhnutné opatrenia na zamedzenie jeho šírenia.
- Vykonať nevyhnutné opatrenia na záchranu ohrozených osôb, evakuovať najmä deti a chorých ľudí.
- Poskytnúť na výzvu veliteľa zásahu osobnú a vecnú pomoc hasičskej jednotke - napríklad dopravné prostriedky, zdroje vody, spojovacie zariadenia a iné veci potrebné na zdoľanie požiaru.

Zdroj: internet

Voľný čas sa dá stráviť aj takto!

Tento príspevok je dôkazom toho, že keď sa chce, tak sa dá všetko. Správu nám poslala na FB Dominika Jobeková, ktorá so svojimi kamarátmi využila svoj voľný čas aktívne. Klobúk dolu pred Dominikou, Petrom a Matejom. Ďakujeme 😊

Takmer každý deň sa chodíme vetrať do intra/extravilánu obce, všimame si, že odpady všade pribúdajú a tak sme sa rozhodli konať. Zobrali sme vecia, dobrú náladu a pustili sme sa do zberu odpadkov.

Toto sú odpady z okolia detského ihriska a koľajníc. Dokopy sme vyzbierali 11 plných vriec + 1 vrece plné skla a to zďaleka nie je všetko. Týmto príspevkom by sme chceli poukázať na to aby si každý jeden z nás uvedomil, že odpady patria do koša a nie na zem. Buďme ohľaduplní k prírode a našej obci.

Veľkonočné dekorácie

Jar sa pomaly, ale isto blíži, a veríme, že kreatívna aktivita je jednou z najlepších spôsobov, ako ju s deťmi privítať. Bavlnené priadze, alebo inak bavlnky, sú super kreatívnou pomôckou, z ktorej si deti môžu vyrobiť krásne jarné doplnky!

Potrebujeme: kartón, tvrdý papier, farebné priadze, bavlnky, farebný papier a rôzne zdobiacie vecičky.

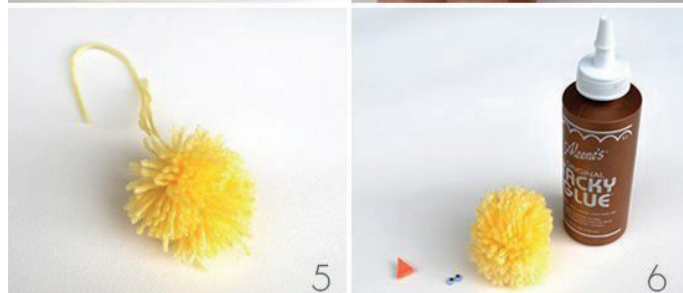
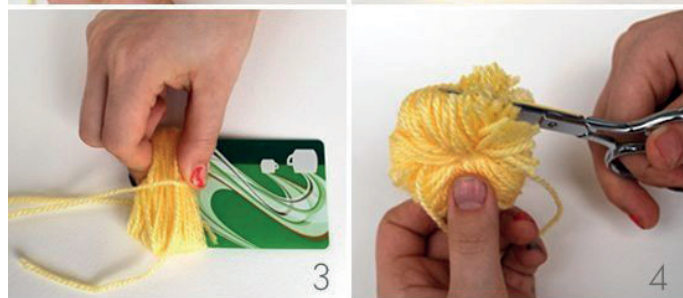
Postup: z bielej bavlnenej priadze, alebo bavlnky si spravíme gongolec, (kúsok bavlnky si odstrihne, na ruky si namotáme väčšie množstvo bavlnky, ktorý potom zviažeme odstrihnutým kúskom a zauzlujeme. Zviazané bavlnky prestrihujeme a tak vznikne chlpatá guľka) ten bude tvoriť tele ovečky. Na dotvorenie ovečky, použijeme čierny farebný papier, alebo iné drobnosti na tvorenie, dorobí-

me očka a nožičky a ovečka je hotová.

Kuriatko vytvoríme tak, že na kartón si nakreslíme vajíčko, ktoré potom vystrihneme a obmotáme žltou bavlnkou. Z farebného papiera vystrihneme zobáčik a nožičky, nalepíme očka a kuriatko je hotové.

Ak spojíme dva gongolce vzniknú krásne zajačiky alebo veselé kuriatko. Takéto kuriatka som dala na veľkú noc medzi očistené škrupekiny z vajícok, zajačiky dookola a krásna veľkonočná dekorácia je na svete.

Zdroj internet: www.Sikovnik.sk
Nápady a rady, Veľkonočné ozdoby.
Autor: Eva Nováková

Podporte materskú školu prostredníctvom poukázania 2% z príjmu

Milí rodičia a priatelia našej materskej školy.

Prosíme Vás, oslovte svoju rodinu, priateľov i známych a prispajte tak deťom materskej školy svojimi 2% dane z príjmu a skvalitnite im tak pobyt v našej materskej škole.

Tlačivá pre zamestnancov (Vyhlásenie a potvrdenie o zaplatení dane z príjmu) prineste do MŠ Čab - vhodte do schránky MŠ

Údaje o OZ pre účely daňového priznania pre fyzické a právnické osoby:

- **OBCHODNÉ MENO: Združenie rodičov a priateľov školy pri Materskej škole v Čabe**
- **PRÁVNA FORMA: občianske združenie**
- **IČO: 42211808**
- **ADRESA: ČAB 57, 95124 NOVÉ SADY**

OZNAMY • VÝZVY • UPOZORNENIA

Uzávierka obecných novín:

Uzávierka jarného čísla obecných novín bude **10. júna 2021**. Svoje príspevky môžete nosiť na obecný úrad a to buď písane rukou, CD, USB kľúči alebo ich môžete zaslať na emailovú adresu: info@obeccab.sk, balesova@obeccab.sk

Volný pohyb psov po obci:

Upozorňujeme všetkých majiteľov psov, že je treba ich uzatvárať. Mnohé psy sa túlajú cez deň a v noci po obci, čím znepríjemňujú a ohrozujú život občanov obce a hlavne malých detí. Za neuposlušnosť výzvy obecný úrad voči majiteľom psov bude postupovať v zmysle VZN č.4/2013 o niektorých podmienkach držania psov na území Obce Čab. Za pochopenie Vám ďakujeme. Zároveň upozorňujeme občanov, že osoba, ktorá vedie psa na vôdzke musí byť fyzicky a psychicky spôsobilá a schopná ho ovládať v každej situácii (VZN č.4/2013 o niektorých podmienkach držania psov na území Obce Čab, §5) v prípade nesplnenia týchto podmienok sa držiteľ psa dopustí priestupku za čo mu môže byť uložená pokuta do výšky 165€.

Čistenie ciest po jarných prácach v záhradách a čistota verejných priestranstiev:

Žiadame občanov, aby si očistili cesty pred svojimi domami a záhradami od nánosov blata a nečistoty z traktorov po ich práci v záhradách a na poliach. Zároveň Vás žiadame, aby sme udržiavali čistotu verejných priestranstiev (športový areál, cintorín...) a nevyhadzovali tam komunálny odpad. Dobrovoľníci tu vyzbierali cez 50 vriec odpadu. Ďakujeme im!

Platby poplatkov len bezhotovostne na účet v banke:

Oznamujeme občanom, že poplatky za smeti, vodu a všetky nedoplatky nie je v súčasnosti možné platiť do pokladne obecného úradu v hotovosti. Toto bude možné po zrušení preventívnych opatrení v súvislosti s ochorením COVID-19. V súčasnosti je možné tieto poplatky platiť len bezhotovostným prevodom na účet v banke IBAN: SK44 5600 0000 0008 2287 6001 spolu s uvedením správneho variabilného symbolu z Rozhodnutia. Ďakujeme za pochopenie.

Pomoc pre starších občanov:

Oznamujeme našim starším občanom, ktorí žijú v domácnosti sami alebo chorým a znevýhodneným občanom z našej obce,

že ak majú záujem o donášku základných potravín, drogerie alebo liekov môžu sa nahlásiť na obecnú úradu telefonicky na telefónnom čísle 0904 299 682 a dohodnúť si termín nákupu s pracovníčkou obce. Alebo nech požiada príbuzných o zaslanie nákupného zoznamu denne do 10.00 hod. na mail info@obeccab.sk.

Zberné miesto pre dočasné umiestnenie biologického odpadu:

Oznamujeme Vám, že v obci je otvorené nové dočasné miesto pre umiestnenie biologického odpadu zo záhrad v oplotenom areáli pod cintorínom. **Tento areál bude otvorený každú stredu od 16.00 do 18.00 hod a sobotu od 15.00 do 18.00 hod.** Zberné miesto bude otvorené na jar v mesiacoch marec až máj a na jeseň v mesiacoch september až november. Toto dočasné miesto pre umiestnenie biologického odpadu zo záhrad je určené výlučne iba pre fyzické osoby, ktoré majú v obci trvalý pobyt alebo sú v obci vlastníčkmi nehnuteľnosti a majú zaplatený poplatok za odvoz a likvidáciu komunálneho odpadu v obci. Zberné miesto nie je určené na preberanie odpadu z podnikateľskej činnosti a je zriadené na účely bezplatného legálneho uloženia bioodpadu zo záhrad. Pri vstupe Vás poverený pracovník usmerní na miesto vykládky odpadu. V prípade dažďa a štátneho sviatku bude zberný dvor ZATVORENÝ. Do biologického odpadu zo záhrad určeného na zberné miesto patrí zelený odpad, tráva, burina, konáre do priemeru 10 cm, kvety, lístie, zhnité ovocie a zelenina, odumreté časti rastlín a pod. Prosíme o dodržiavanie všetkých hygienických opatrení. **Zároveň Vás prosím o vstup do areálu zberného miesta po jednom. Keď sa v areáli nachádza niekto pred Vami počkajte pred bránou na vyzvanie správcu areálu.** Ďakujeme za pochopenie

Úroveň vytriedenia komunálneho odpadu za rok 2020:

Oznamujeme Vám, že naša obec Čab dosiahla v roku 2020 úroveň vytriedenia komunálnych odpadov 50,50 %. Oproti roku 2019 je to výrazné zvýšenie. Ďakujeme Vám, že triedite odpad a že tým prispievate k jeho opätovnému zhodnocovaniu a ochrane životného prostredia.

Odpadky, odpadky, všade samé odpadky

Počas jarných „lockdownových“ prechádzok po našej obci a jej okolí si určite každý z nás všimol že na zemi sa povaluje množstvo odpadkov. Tento jav je tu vidno určite už dlhšiu dobu, ale práve v tomto období si to možno viac všimame, nakoľko prechádzky na vzduchu sú jednou z mála aktivít, ktorým sa dá momentálne venovať. Je to smutné, že sa takto správame k prírode a našej obci, pritom stačí málo, aby to tu nevyzeralo ako smetisko. Základom by malo byť predchádzanie tomu, aby sa odpad-

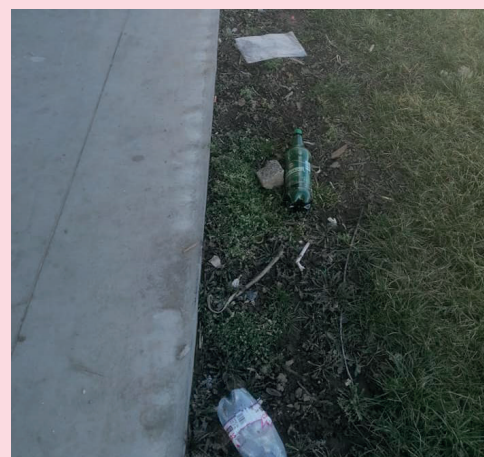
ky hromadili v prírode – jednoducho povedané, neodhadzovať odpadky kade-tade. Žiaľ vždy sa nájde malé percento jedincov, ktorí toto jednoduché pravidlo nebudú akceptovať. Snažme sa spolu o to aby sme žili v kultúrnom a čistom prostredí. Skúsme si dať spoločne jarnú výzvu, že odbremeníme prírodu od odpadu. Ak pôjdete na vychádzku, zoberte si so sebou vrečko na odpad a ak na nejaké odpadky natrafíte, tak ich zozbierajte. Každý môže svojou trochou prispieť. 😊

Neporiadok v autobusových zastávkach na Lahniach, ktorý upratali obecní zamestnanci začiatkom februára.

Odpadky pri parkovisku pred firmou v priemyselnom parku.

Neporiadok v športovom areáli.